

Titkos
BETEGSÉGEK,
ujjonnan keletkezettek
8 nap alatt
minőségére nézve
48 óra alatt
meggyógyíthatnak
dr. FUX J.
26 év óta fenálló rendelési intézetében, anélkül, hogy a beteg foglalatosságában háborgattatnék.
Rendel: d. u. 1-4 óráig.
Tiszteletdíjjal ellátott levelek a leggyorsabban elkészíttetnek.
Lakása: király-utca, 33. sz. a. 1-ső emelet. 2192 (8-12)

Víz által légzarolt
SZOBA-ÜRSZÉKEK,
melyek által a bűz tökéletesen elzáratik, darabja 5 ft., lakozott 8 ft., csinos szerkezeti s finoman lakozva 15 ft.
Készültek, melyek minden árnyékszékhez alkalmazhatók, s mely által a légvonal és bűz tökéletesen eltávolítottik, darabja 8 ft. Mindkét tárgyat illetőleg egy kir. szabadalommal ruháztattam fel.
Egészen teljes és díszes Angles-ek viztartóval, porcellán-csészével erős horgany-érből szilárd gépezettel, famunkálatlall együtt, minden házi árnyékszékhez könnyen alkalmazható, helyben általam föllátva egyévi jótállás mellett 80 ft. Mustrák mindenkor készen tartanak.
Ezerszeresen megpróbált, általam feltalált és szabadalmazott
KEMÉNY-FEDELZETEK,
gömbölyük vagy négyszögük, melynek alkalmazása által a füst a konyhából s lakhelyiségekből nyomtalanul eltűnik, egy darab ára 10 ft.
A pakolásért darabonként ládával együtt 1 forint számítatik.
Továbbá folytonosan készen kaphatók fürdő- és ülőkádak a legerősebb horganyérből.
MIKSITS KÁROLY,
bádógos-mester
2188 (6-6) Raktár: rózsater 2. sz. a., a városháza mögött.

Pezsgőborok!!
követslen Franciaországból vámmentes ládákban 10 palackjával s feljebb.
Louis Roederer à Reims: carte blanche; Jacquesson et fils à Chalons: Crème de Honay 2 ft.
Napoleon grand vin; Moët & Chandon à Epernay; Crémant rosé 2 1/4 ft. A fentebbi fajokból 1/4 palackokban 1 1/4 ft. 2097 (22-24)
A pénzösszeg bérmentes beklűlése vagy postal utánvét mellett szétküldetnek
Floch Sándor által
Bécsben, Ober-Döbling Nr. 28.

Titkos betegségek
és súlyos utóba jár ellen, sok évi tapasztalás s a világhírű Ricord (egykori párisi tanárának) módszere után, siker biztosítása mellett, rendel
SUGÁRF-
orvostudor.
Lakása Pesten, fürdő-utca 3. sz., a József-tér sarkán.
Elfogad naponként 11 órától 1-ig. 2234 (2-12)
Megkereshető levél által.

Titkos 2233 (2-12)
betegségeket
még macacs és üdült bajokat is egy körödben, mint magán gyakorlati folytan több ezer betegnek legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor a nélkül, hogy a beteg hivatalosan vagy életmódjában gátlatlatnak, gyökéresen, biztosan és gyorsan gyógyít
Med. dr. Helfer Vilmos
Pest, király-utca 27. sz. Medetz-házban, 1-ső emelet, délelőtt 7-9-ig, délután 1-4 óráig
Díjazott levelekre azonnal válaszoltatik, s kívánatra a gyógyszerek is megküldetnek.

A közepdunai gőzhajó-társaság
t. részvényeseihez.
A közepdunai gőzhajó-társulat igazgatósága a t. választmány határozata folytán ezennel közzé teszi, miszerint az eddig kiszolgáltított ideiglenes nyugtáknak részvényekkel való beváltását folyó évi szeptember 15-től bezárólag folyó évi október 15-ig fogja eszközölni irodai helyiségekben (Pesten, feldunai-utca 2. szám, 2. emelet.) Szabályszerű forgatmánnyal ellátott nyugták elomtatott, saját nevére állíthatják ki a részvényeket. Az átvevők az átvetelnél a bélyegdíj kifizetnie kötelesek. — Kik a kitett napig részvényeiket a késedelmi kamatokkal együtt teljesen befizetni elmulasztják, azoknak eddigi befizetési a társulati pénztár javára esnek, s a részvényesek közül kitörültevének részvényeiket a társulat tulajdonává válnak.
Az eddig semmit nem törlesztett aláíróktól a befizetés többé nem fogadtatik el.
Pest, augusztus 28-án 1867.
2230 (2-3)

Gyógyszerész gyakornokul
felvétetik egy jó házból való 6 gymnasialis osztályt végzett fiatal ember, illendő feltételek mellett. **N. K. Kisujszálláson, Boleman István gyógyszerésznél.** 2241 (2-2)

Ujjonnan megnyitott raktára
BRÜNNER TESTVÉREK
es. kir. szab.
LÁMPA-GYÁRÁNAK
PESTEN,
uri-utca 2-dik szám, Trattner-Károlyi-féle házban,
ajánlja a legbővebb választékban,
mindennemű petroleum- és ligroin-lámpáit;
legcélzerűbb s legújabb díszes formákban,
a legolcsóbb gyári árakon.
Ugyazint petroleum- és ligroin-olajait legjobb minéműségben, a legolcsóbb árak mellett. 2224 (3-3)

Biztos és gyors megölése
patkányok s egereknek,
egy cs. kr. kiz. szab. patkány- és egér-irtó-szerrel gyerya-alakban.
Egy darab ára 50 kr. a. e.
PESTEN: Török József gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik sz. a.
Besztekerében: Gölner H. — Brassóban: Gyertyánfy és fia — Csakortonyán: Káráz A. — Eperjesen: Zsembery J. — Eszéken: Deszátly István. — Győrött: Lehner F. — Jassenovában: Declovits J. — Kassán: Novelly A. — Keszthelyen: Wunsch F. — Kolozsvárt: Wolf J. — Lugoson: Kromler S. — N.-Beeskereken: Nedelkovits. — Pápan: Bernmüller. — Pozsonyban: Scherz Fulöp. — Segesvárt: Teutsch J. B. — Sopronban: Pachhofer L. — Tisza-Ujlakon: Roth J. — Ujvideken: Schreiber F. — Varasdón: Dr. Halter A. — Verőczen: Besz K. J. uraknál. 2202 (9-12)

Pályázat tanári állomásra.
A nagy-várad reformált egyház, a kebelében fennálló 3 osztályu gymnásiumot egy 4-ik osztály felállításával nagybibitani határozta el.
Ennek folytán pályázatot nyit, egy — a 3-ik és 4-ik osztály vezetésére szükséges tanári állomásra, mely — a lakbért is beleértve — 700 ft. évi fizetéssel van ösztökölve. A rendez. gymnásiumot teendőknél kivül, kötelezősége less még, az illető tanárnak, a helybéli kath. algymnásiumot látogató reform. tanulókat a hittanban oktatóni.
Az állomásra pályázni kívánók felkértenek, hogy képességeiket bizonyító iratokat, legfőkébb f. h. 25-ig, vagy személyesen, vagy levelben az egyház aliorított főgondnokhoz N.-Váradra betérjesszék. — N.-Várad, 1867. szept. 8-án. A főgondnok 2235 (3-3)
Tarimre.
Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten 1867 (egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

Altesti sérvben szenvedőknek.
Levélkivonatok Sturzenegger Gottliebnek Herisában, Appenzel kantonban, Sveiczbán.
Két év óta kettős lágycsérben szenvedek, mely nekem hébekebben iszonyatos fájdalmakat okozott. Ön kitünő két köcsög sérvkenőse, melyet f. évi január 10-én kaptam, oly hathatósan bizonyult be, hogy most már fájdalmakat nem érek s a sérv is csaknem elenyészettnek tekinthető s mondhatom úgy érzem magam, mintha újra születtem volna. Elővigyázat tekintetéből mégis kérem önt, miután a gyógyítást tökéletesen befejezni akarom, küldjön nekem sérvkenőcésből ismét 2 köcsöggel.
Trepow, a Rega mellett, Pomerania febr. 27-én 1867.
C. G. pék-tanoncz.
Örömmel ragadok tollat, hogy önnek megírassam, hogy ön, istennek hála! sérvkenőcse által 16 éven át tartó fájdalmaiból tökéletesen kigyógyított. Ezért ezerszeres köszönettel tartozom. Az Isten s ég áldása vegye önt körül, mert ön azt megérdemelte. Bár embertársaimnak tudtára adhatnám, kik sérvbajokban szenvednek, bizonyára megtenném, hogy Sturzenegger kitünő sérvkenőcset vegyék használatba.
Constanz, junius 29. 1867.
F. H.
E kitünő s egyáltalában semmi ártalmas anyagot magában nem foglaló sérvkenőcs reggel s este egyszerűen bedörzsöltetik, a gyógyulás bekövetkezik a nélkül, hogy kellemetlenséget vagy gyuladást okozna. Egyedül megrendelhető köcsögszáma 3 ft. 20 kr. a. ért. **Pesten Formágyi F. gyógyszerész által, Széchenyi sétány 26. sz. a., és Bécsben Weiss József gyógyszerésznél zum Mohren 44. sz. a., unter den Tuchlauben. — Zagrabban Millbach Zsigmond gyógyszerész. — Temesvárt Quiriny A. városi gyógyszerészárban.**
Tisztelt ur!
Van szerencsém önt tisztelettel kérni, küldjön betegem számára kitünő sérvkenőcésből ismét 7 köcsöggel és pedig 2 köcsöggel a gyengébb, 5 köcsöggel az erősebb féléből. Az eddig öntől kapott adagok a soha nem reménylett eredményhez vezettek, következésképp ön által a szenvedő emberiség javára oly szer alkotott, mely nemcsak minden teoriát felülmúl, hanem minden altesti sérvben szenvedő emberbarátot ön iránnyal áldással s őszinte köszönettel tartoznak. — **Steudnitz-Siegenderf, Porosz Szi-léziában. Haynau kerületben, július 31-én 1867.** 2239 (1-7)

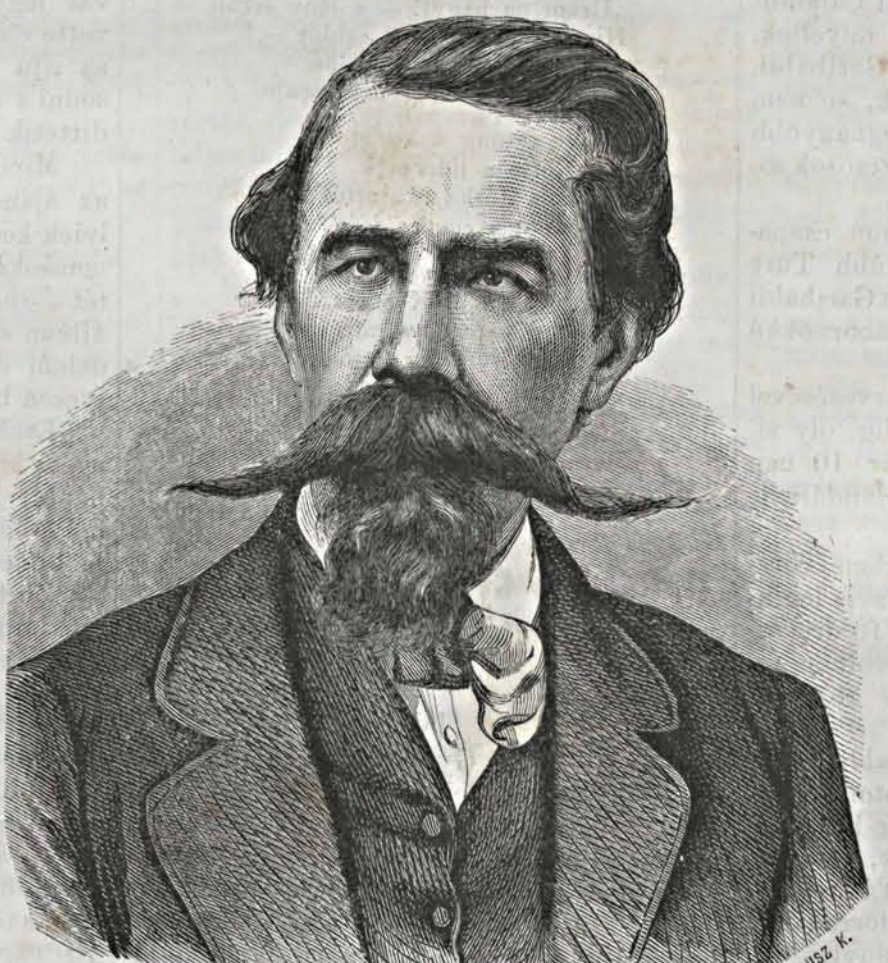
Heckenast Gusztáv könyvkiadónál Pesten, (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárban kapható:
AZ ANGOL A MAGYAROK
FORRADALOM TÖRTÉNETE ÖSTÖRTÉNELME
I. Károly haláláig. Irta Fordította **JÓSIKA MIKLÓS.**
Guizot Ferencz. **dr. Fesüs György.** Három kötet.
Csimképes kiadás.
(489 lap) füze 2 ft. Diszkötésben 3 ft. 8-rét. (965 lap.) Füze 4 forint osztr. ért.
Magyarország I. Napoleon császár a török hódítás korában. Irta **ÉLETE.**
Salamon Ferencz. A leghitelesebb kútfők után.
Nagy 8-adrét. (431 lap.) Borítékba füze 8-rét (504 lap.) Ára füze 2 ft., díszesen 2 ft. 80 kr. kötet, aranyvágással 3 ft.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft.
Hirdetési díjak. A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy, négyezer hasábotott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Kiadó-hivatalkunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: **Oppelk Alajos**, Wollzeile No. 22. és **Haasenstejn és Vogler**, Wollzeile No. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígatás után 30 ukr.

Türr István.

Az elmúlt szomorú időszak alatt külföldön tartózkodott hazánkiai közül aránylag jelentékenyen helyetből egy sem emelkedett magasabbra, mint Türr István, s bizvást elmondhatjuk, hogy az előbb alig ismert, azután annyira ünnepelet férfi, ez emelkedést egyedül saját érdemeinek, elvei mellett hű kitartásának s kiváló személyes tulajdonainak köszöni. Most, midőn oly sok évi távollét után hazájába, bár csak ideiglenes látogatóként visszatérve, mind a fővárosban, mind szülővárosában oly szívesen kiténtetésekkel fogadtatik, s jelenléte és egyénisége országszerte a legnagyobb érdekeltséget kelti, kedves kötelesegtünknek ismerjük, arczképével s életrajza főbb vonásaival megismertetni olvasóinkat.
Türr István Baján született 1824-ben, s ugyanott végezte iskoláit. Fiatal korában a katonai pályára lépett; s a forradalom kitérőreker mint hadnagy szolgált egy Olaszországban állomásozó osztrák ezredben. Az önvédelmi harcban, helyzeténél fogva tetleges részt nem vehetett; de annak minden mozzanatát figyelemmel kísérte a távollét, várva az alkalmat, hogy az osztrák szolgálatból kilépve, hazája ügyének ajánlhassa föl karát és tehetéseit.
Jan. 19-kén 1849-ben, áll-ürigyet használván, átlépte a Ticinot és szolgálatát az egy-mást sürrien követő szökevényekkel együtt a piemonti kormányknak felajánlotta, mely azt elfogadta és az alakítandó magyar legió parancsnokságával megbizta. A novarrai vereség azonban e kis csapat reményeinek véget vetett, és a piemonti területről visszavonulásra is készítet.

TÜRR ISTVÁN.

A hazába bejutniok lehetetlen lévén, a szabadságot kívánták szolgálni bárhol is, miért Türr e csapatot a badeni nagyhercegségbe vezette, hol szintén forradalom ütött ki. Itt a legió parancsnokságán kívül, még három badeni zászlóalj szervezésével bizatott meg, melyeknek élén résztvett e

hadjárásban, míg végre a badeni haderők szétszórva, Türr az ideiglenes kormányval és csapatával együtt Helvetiába menekült, honnan a világiosi fegyverlettel hírére, honfitársaink legnagyobb része Amerikába szállítottott a svájci kormány költségén.
Türr ezután Párisban és Londonban tartózkodott, míg 1853-ban február hóban csatlakozott azon olasz hazafiakhoz, kik a milanoi felkelési kísérletet szervezték, mely azonban megghiúsult, és Türrnek is 40 napi fogságot szerzett. — Ezután Tunisba száműzetett, innen azonban csakhamar alkalmat tal-

harczterre szállítására. Ez alkalommal juttott Türr azon kelepcebe, melyből csak az angol diplomata közbejárása folytán szabadult ki, a mely esete akkor az összes európai sajtót foglalkoztatta: elfogatása t. i. Bukarestben az osztrákok által.
Itt egykori katonatársa, Hauszer által megismertetvén, csakhamar 5 tiszt és 20 fegyveres harcász között találta magát, és rövid idő múlva ingyen-szállással vala ellátva az ottani katonai börtönben. Elfogatását a bucaresti téparancsnok azzal indokolta, hogy most osztrák területen vannak.
Bukarestben Türrnek nem sok ideje maradt megfontolni, mily komoly helyzetbe jutott egyszerre, miután még ugyanaz nap éjjel 30 ember kísérete alatt utnak indították Erdély felé, Brassóba, hol aztán összesen 27-szer hallgattatott ki.
Szabadulását Türr az angol királyné közbenjárásának köszönheté.
Triesztbe kísértetett, hol hajóra szállván, ismét a keleti harc színhelyére sietett, ott előbbi állását elfoglalandó.
A háboru bevégezte után legnagyobb részt keleten tartózkodott 1859 elejéig, midőn az Ausztria elleni háboruban résztveendő, számos derék honfitársunkkal együtt ő is Olaszországba sietett és Cavournak szolgálatait felajánlotta. Cavour Garibaldihoz küldé, kinek oldala mellett részt vett mindazon merész feyvertényekben, melyeket a „havasi vadászok“ Varese, Como, de San Fermo, és Trepontinál Urban csapatai ellen kivittak, hatalmasan támogatván csatangolósaival az egyesült franczia-szárad erők hadműködéséit.
Treponti bevételénél bal karján nehéz sebet kapott, mely miatt a Brescia ellen folytatott hadműveletekben már nem vehetett részt.
A villafrancai béke után Türr kardját ismét hüvelyébe dugta, de csak rövid időre, miután néhány hónappal később ismét Garibaldi környezetében látjuk őt, a spinola

kastélyban Genoa mellett, honnan azon merész hadi merénylet kiindult, mely egy bírodalmat döntött meg, s melynek hőseit oly méltán illeti meg a történelem azon dicső névvel: egy az ezer közül.

Az ezernegy emberből álló hadcsapat május 6-án hajnalban szállt hajóra a legnagyobb csendben, ha nem épen titokban is, mert hogy Victor Emanuel annak elindulását nem azon levélből tudta meg, melyet Garibaldi hozzá a hajó fedélzetéről intézett, az ma már nyílt titok.

Közvetben az expedíciót mindjárt azon baj érte, hogy a lőszer, melyet csempészek a tengeren voltak neki átadandók, nem érkezett meg, és így az a legszükségesebb hadiszert nélkül volt kényszerülve utját folytatni.

Garibaldi ezen szorult helyzetben Türrt bizá meg egy igen kényes küldetéssel, azzal t. i. hogy az orbitelloi térparancsnoktól szerezzze meg az elmaradt szükséges lőszer.

Ennek Garibaldi küldetéséről tudomása nem lévén, természetesen vonakodott csapata számára a kívánt 150 ezer töltényt kiszolgáltatni, és csak Türr ügyes és ildomos eljárásnak volt köszönhető, hogy a piemonti parancsnok végre engedett, azon megjegyzéssel, miszerint tudja, hogy katonai szempontból hibázik, de ha hibát követ el, azt, most már ő is úgy van meggyőződve, a királyért és Olaszország boldogságáért teszi.

Ezen kísérletől függött a merénylet sikere. Garibaldi tovább hajózott és másnap kikötött Marsalánál, majdnem csodálatos szerencsével, miután néhány percczel később az öt üldöző nápolyi hajók gözöscit fenékebe fúrták volna.

Türr az első volt, ki lábát partra tevé. Sicília Garibaldi kiáltványaira tömegesen kelt föl: papok, köztük a híres Pantaleo, álltak a csapatok élére, és néhány nap múlva Garibaldi első győzelmét vívta ki Calatafiminál, hol csapatai oly csudákat műveltek, melyekről Odo azt írja, hogy Garibaldi, Bixio, Türr és társaik se nem fők, se nem parancsnokok, ők katonák, kik a legnagyobb elszántsággal verekednek a közharcosok soraiban.

Palermo bevétel, és a bourbon csapatok kiszorítása a városból leginkább Türr tanácsai folytán sikerült, miert is őt Garibaldi a nemzetőrök főfelügyelőjévé és tábornokká nevezte ki.

Türr ezután a hadsereg szervezésével foglalkozott éjjel-nappal, és pedig oly sikerrel, hogy Bixio dandára már 10 nap múlva, és utána hazánkfa Eber dandára is utnak indulhatott Messina felé.

Az e városnál vívott ütközetben Türrnek dicső része volt, valamint az is leginkább az ő érdeme, hogy a száraz földre átszállás, daczára a Reggio körül volt nagyszámu bourbon csapatoknak, oly könnyen sikerült.

Nápoly bevétel után Garibaldi Türrt nevezte ki a város polgári és katonai kormányzójává, mely állásában Türr kitűnően felelt meg mindkét hivatásának, gyorsan szervezvé a polgári közigazgatást is, melyre oly nagy szükség van, midőn a forradalom lever és követ egy zsarnok kormányt.

A sancta-mariai ütközetben szintén Türr San Angelo felé tett merész mozdulatának köszönhető, hogy az ütközet meg lön nyerve, s hogy a királyi csapatok Capuaig kényszerültek visszavonulni.

Ezen ütközet eldönté a régi nápolyi királyság sorsát, mely most már csak Gaëtara szorított, s melyet ezután a piemonti hadsereg vett vivás alá.

A hadjárat bevégezte után az olasz kor-

mány megerősíté Türrnek altábornagyi rangját, és a király jóakaró hajlamainak és bizalmának jeléül őt szárnysegédévé nevezte ki.

Azóta gyakran részesült a kormány részéről fontos és kényes megbízatásokban.

Különös tapintattal járt el mint főfelügyelő, a Garibaldi által alakított és egy, Cavour és Kossuth között létrejött egyezmény folytán, az olasz kormány által megtartott magyar legió nagyobb mérvekben szervezése körül.

1861-ben szeptember hóban Türr altbn. Wyse Bonaparte Adel kisasszonyt, III. Napoleon császár unokahugát vette nőül.

Két évvel később elbocsátását vette a tábornok az olasz seregből, egyedül altábornagyi, és a király szárnysegédi címét tartván meg.

Taval a könggrázi ütközet után Türr Belgrádban szervezett egy hadcsapatot, melylyel, mint Klapka északon, ugy ő délen volt betörendő Magyarországra. — A háboru bevégeződése után Türr visszatért Olaszországba.

Keckés Jóska.

Jóska lelkem merre voltál,
A kocsidon kiket hoztál?
„Aron zsidót egy darabon,
De leszállott még az uton.“

Piros vérepp az arcodon;
Arany gyűrű az ujjadon!
„Erdőn jártam, ág megütött,
Ezt meg letem az út között.“

Üléseled olyan hideg;
Mi vérez meg kezeidet?
„Ne bánd te azt szivem Orsze,
Csak te gyere ide íbel!“

Az óra kong, — éjféle jár...
„Szivem Orsze alszol-e már?
Nem látod-e, ottan két szem
Mint mered rám a sötétben?“

„Uram ne hagyj! — a lány sikolt —
Hjz megölted te a zsidót —!
„Es azután ha ugy volna —
Volt nála pénz, gyűrű, óra!“

Egyre tárog a kísértet,
Körülte a lidérczek.
Keckés Jóska tán attól fél?
Ki bántaná egy zsidót?! ...

— Másod napra viradóra
Tömlőczben ül Keckés Jóska;
Harmad napnak viradóján
Ott függött az akasztófán.

Negyed napon hogy levették,
Sirba tették, betemettek;
Barna kis lány imádkozott,
Szeme rája harmatozott.

Pászti.

II. Rákóczy György fejedelem megválasztása és beigtatása.

(Folytatás.)

IV.

Ifju Rákóczy György megválasztásának híret az öreg fejedelem előlegesen posta által tudatta Rác kapitihával. A posta márcz. 24-én este érkezett meg s az ügynök 26-án már gratulált a szerencsés eredmény felett, erőt és segítséget kívánván Istentől hozzá. Ugyanakkor megírta eddigi alkudozásainak eredményét is.

Az alkudozást ő közvetve és közvetlenül folytatta a nagyvezérrel. Ez márcz. folytán, egyik ágja az erdélyi ügyekbe avatott Zülfikár által megizente, hogy az ajándékokon kívül még 15,000 tallért kíván a szultánnak. Az aga ez alkalommal sokat vallatta Rácot a küldendő ajándék minémisége iránt; Rác kitérőleg felelt: kétségtelenül a hatalmas császárhoz illők lesznek azok. De az

aga ebbe nem nyugodva meg, faggatta tovább s tette hozzá, hogy Barcsay azok értékét 32 ezer tallérra becsülte. Rác a kívánatról márcz. 19-én már írt; de minthogy gyanakodott, hogy az egész csak az aga munkája, az időközben megbetegedett Zülfikárt, a mint jobban lett, meglátogatta. Az aga megint a régi választ adta: „küldje meg urad a 15,000 tallért s bizony maradékai is nemzetségről nemzetségre birhatják a fejedelemiséget, sőt Magyarországot is fejedelemiségéhez hódolthatják,“ biztatá, mert — tette hozzá — a Porta megengedte, hogy az ifju Rákóczy „a mi szegény hazánk szabadsága szerint választassék.“ És vélekedék a követ, a fejedelem nem fog derekas kiadásoktól megmenekedhetni, mert ezen nemzetségnél adakozás nélkül keresztény fejedelem mitsem nyerhet. S azért ha a megerősítésre adakozni is kell — a haza szabadsága nem fog gyöngülni.*)

A porta ez ajándékok ügyét nagyon szíven viselte. April végén egy előbbkelő posta — Daniel Ferencz — érkezett be, kitől midőn az ifju fejedelem megválasztását megértte a nagyvezér: „a dolog jól van“ szavakkal ereszté el magától. Ezután Zülfikár aga tudakozódott tőle sokat az ajándékok minémiségéről: „Csak — mondá — ő nagysága mostan egy kevés költséget ne száma kiadni; még nagyobb dolgot is végbevihetne azzal.“

S mi volna az? kérdék tőle Dániel és a kapitihá.

Mivel az ur Isten — felelé az aga — megengedé ő nagyságának azt érni, hogy fia fejedelemmé választatott: jó volna, ha birodalmát is kiterjesztené. Most megkaphatná az engedélyt a hét (t. i. a Bethlen által birt hét) vármegye visszafoglalására.

Ilyesmikkel más törökök is biztatták őket s annyival élénkebbül, midőn értesültek, hogy az ifju fejedelem Báthory Zsófiával jegyeztetett el. Ez sok aggodalomnak vette elejét, mert a Portán tartottak, hogy az ifju külföldi uralkodó házba fog házassadni s ezáltal hűsége a Porta iránt megrendítettik.**)

Mind e biztatás arra volt számítva, hogy az ajándék és fizetés kérdésében az erdélyiek kedvezőleg hangoltassanak. S valóban nemsokára különös alkudozás vette kezdetét — egy kapzsi és egy fősvény ember állván egymással szemben — midőn a fejedelem és ország követei a Portán ünnepélyesen bejelenték kérelmüket.

Ezek: Serédy, Basa, Sulyok, Fodor és az egész kíséret, máj. 3-án érkeztek Konstantinápoly közelébe. A kapitihá Zülfikár aga fiaival s 28 csausz mentek elibök s kísérték be ünnepélyesen az erdélyi házhöz.

Zülfikár máj. 4-én a vezér rendeletéből meglátogatta Serédyt s első dolga volt az ajándékok és 15,000 tallér után tudakozódni.

Pénzt adni ilyesmért — felelte Serédy — sohasem volt szokásban s épen ezért nem is küldött uram, hanem igen császári ajándékok.

No lássuk ezen ajándékokat, mond az aga. S midőn megmutatta a tintásládát, esészt, s többi elzűstöt, bár azokat darabonkint 10 vagy 5 girával nehezebbnek mondta, Zülfikár az egészet összeszámítván, hatezer tallérra ütött ki az ajándék ára.

Hiszzen, mondá Zülfikár, ez nem vásárlás, hol az ember előbb keveset s azután többet ígér — aztán ha ilyesmért nem volt szokásban pénzt adni: ilyesmit kívánni sem

*) Rác jelentése máj. 8-ról. Károlyfehérvári könyvtár.
**) Maurer, a követtség egyik tagjának jelentése május közepéről.
***) Pótlejentes Rácztól jun. 24-ről, melynek eredetije a károlyfehérvári könyvtárban őriztetik.
****) Maurer jelentése a fejedelemhez május közepéről.

volt szokásban. Önök lássák, mit csinálnak, de tanácsom, ha van pénz, ne titkolják el. Serédy és Rác még sokáig tanakodtak Zülfikárral s ennek magának 500 tallért ígértek fáradozásaiért. Én Istenem — mondá ez — hisz én ohajtom, hogy a fejedelemiség ő nagysága fiára szálljon, mert annak az én fiaim is hasznát veszik, de oka ne legyenek, ha a dolog megcsufolódik. Később hasztalan volna tiz annyit is igérni.

S végre is ki kellett vallani, hogy van velök 8000 tallér pénz is.

Zülfikár most távozott a vezérhez, kitől nemsokára visszatért; jaj — mondá — nem mertem megmondani, hogy csak 8 ezer tallért hoztak, hanem azt mondtam, hogy a fejedelem egy ládat küldött utánatok s még most sem tudjátok, mi van benne: pénz vagy ajándék. S most azért küldött vissza: hogy lássam mi van benne. Bár legalább 12 ezer tallér volna!

S csakugyan addig beszélt a követeknek míg ezek a vásárlásra küldött kétezer tallérral 10 ezerre emelték fel.

Most már május 7-én délután első kihallgatáson fogadta őket a nagyvezér*). Ekkor ment véghez a császár ajándékának bemutatása. Serédy ünnepélyes beszédet tartott; utána az ország követei tolmácsok-lak küldöik kérelmét, s adták át kéréveliket, de közülök Sulyok uram az ünnepélyes folyama alatt nagyon szomorú képet csinált. Mástkülönbén a vezér nyíjas volt s a kihallgatás elég jól végződött, a főkövet hatod magával megkafányoztatott,**) de a vezér még ekkor nem vette át saját ajándékait Távozásuk után Serédy megdorgálta Sulyok uramat komorságáért: mi lett volna belőle, ha a basa észreveszi? Bizony — felelé ez — a mit mondtam, lelkiismeretem ellen mondtam, s azért nem mutathattam vigabb arcot.***)

V.

Második szembeletele az erdélyi követeknek a nagyvezérrel pár nap múlva, máj. 11-én megtörtént. Serédy benyújtotta Rákóczy levelet s az ajándékok lajstromát, mint ezt a vezér neki izente.

Mire való ez ajándék? — kérdé a vezér farkasmódra mosolyogva, — tán uratok, az erdélyi király, rá akar szoktatni?

Serédy ártérte a czékszást ura fősvényiségére s mégis megfelelt: az én kegyelmes uram hálás azért, hogy nagyságod jóindulatába fogadta s csak emlékeztető, hogy nagyságod őt el ne feledje.

Nos hát urad fiának ügye hogyan áll? Uram nagyságodtól vár! felelé Serédy. S most Zülfikárnak törökül mondá a vezér: méltó dolgot kíván a fejedelem s levelet is adhatni róla.

Ezután Zülfikárral sutogva beszélt a vezér, mert amaz figyelmeztette, hogy a követtségben törökül tudó is van; majd fenghangon mondá: ha a fejedelem az adót 15 ezer aranyra emeli, meglesz kívánsága.

Serédy mintegy megirtóva tolmácsolatát vissza: „az ország bizony arra soha nem megyen, ha a fejedelem akarná is, hisz annak jövedelme Lippa átadásával annyira megcsunkult, hogy azt tenni képes sem volna.****)

E kihallgatáson értesültek az erdélyiek a vezér által, hogy a temesváriak (t. i. az ottani basa környezete) különben is ellenségei a fejedelemnek, s Eszterházy nádor emberei azt híresztélk róla, hogy ő már el is ment a római császár birodalmába, kinek

*) Rác jelentése máj. 8-ról. Károlyfehérvári könyvtár.
**) Maurer, a követtség egyik tagjának jelentése május közepéről.
***) Pótlejentes Rácztól jun. 24-ről, melynek eredetije a károlyfehérvári könyvtárban őriztetik.
****) Maurer jelentése a fejedelemhez május közepéről.

hűségére kötelezte magát. Ilyesmi híreknek, vagy mint Rác ír urának: „pápista praktikanak“ megczófolása a Portán mégis bajjal járt, hol szívesen felkaptak minden mendedmondát, ha reményök volt abból hasznot huzhatni, s a követeknek ugyancsak kelle esküdni s bizonyítani, hogy a fejedelem maga is hű, fiát is a Porta hűségében nevelte s annak árnyékában akarnak nyugodni — mig a vezér megcsendesedett.

A vezér most ujra az ifju fejedelem ügyére fordítá a beszédet, emlékeznek-e még az ő irására, izeneteire? jut-e eszükbe, hogy nem kívántak a télen többet, csak hogy választassék meg, — athnámé, zászló, bot, kardról szó sem volt. Felhozta Boeskey, Báthory, Bethlen athnámeit, fel a szultán Szolimánét, melyben az áll, hogy ha a fejedelem meghal, akkor lehet újat választani s annak adatnak athnámé és jelvények. Most mig él a fejedelem, ezek alapján nem is adhatni mást, mint levelet arról, hogy ennek halála után fiának athnámé, bot, zászló, kard fog küldetni.

Serédy válaszolt, felhozva Báthory Kristóf, Báthory Zsigmond és Katharina példáit, kik mind másik fejedelem életében kaptak athnámeikat és beigtatási jelvényeket.

Majd az athnámé tartalma került elő, melynek a fővezér kiemelt főbb vonásait, hogy barátjának barátja, ellenségének ellensége, hogy a császár rendeletére személyesen is hadba kell mennie s hogy a szultán megszasztott ellenségeinek menedéket adni nem szabad.

Serédy semmi egyenes ellenvetést sem tett. Uram — mondá — szultán Szolimán athnáméjához tartja magát.

Végül a vezér, ki időközben azt is kérdé, hogy nem Székely Mózesről fél-e ura, — szokott módon nyugtatta meg: érte már a követtség czélfját s majd be fogja vinni a nemes ország és a fejedelem leveleit urához a hatalmas császárhoz. De legyen megnyugodva, hogy mig hűségét a Portához megtartja, bántódása nem lesz.*)

A követtség ezuttal eltávozott a nagyvezértől, de együtt maradt Zülfikárral, kinek teljes megnyerésére most a végső lépéseket tették. Megígérték a 2000 tallérnak rögtöni kifizetését, csakhogy mutassa jó akaratát — hisz ugy sem nagy dolog az egész.

Ha nem sült el a dolog — felelé Zülfikár — magának tulajdonítsa urad, hisz én Sebestől (a megelőző évben kapitihá volt) megizentem, hogy küldjön pénzt.

Lesz a nagyvezér számára is — mond Maurer — ötezer tallér, csak kedvező választ adjon s a levél legyen, mint uram kívánja.

Uzonna végeztével ujra a nagyvezérhez voltak rendelve, hogy ezuttal a rendkívüli ajándékokat mutassák be. Felvitték felső házába, hol a nagyvezér házi öltönyében fogadta őket. Ekkor megelégedését mutatta azokkal, főként a puskákkal s egy előtte levő halmaz aranyból 20-at Rácznak adatott, maga 18-at Maurernek, 8-at a kocsisoknak s Zülfikárnak mintegy negyvenet adott. Ezzel a követeket elereszté s maga Daud Pasára ment a szultánhoz.

Az ügy még most sem volt befejezve.

A nagyvezér nemsokára megint hivatta Serédyt. Még sincs — mondá — az ügygyel egészen tisztában. Mit kíván ura voltaképen? nagyfejedelemiséget s tán királyságot kíván szerezni s azért akarja fiának átadni Erdélyt? vagy mi fekszik alatta? Hisz elég egy országban egy ur! A szultán rábizta ez országot s ő ugy kívánja igazgatni, hogy az emberek e földön jól mondjanak róla s lel-kének a más világon is jó dolga legyen.

*) Rác István jelentése a fejedelemhez május 15-ről és a jun. 24-ki pótlejentes.

Serédy megfelelt: ura életében nem adja át a fejedelemiséget fiának, hanem az ország sürgette, hogy ezt megválasztassa. Csak arra czélzó, hogy ha hirtelen meghalna is, zavarok ne támadjanak s legyen kit uraljon az ország. Hivatkozott Zülfikárra, hogy ha Katalinnak Bethlen életében nem adatik az ország, minő zavarok támadtak volna? a német meg fogta volna támadni s az ország is három felé szakad.

Értem már, mond a nagyvezér, de a szultán nélkül nem tehetek. Választ adok, midőn elbocsátlak.

Csakugyan megadta ekkor a választ: lám megmondtam, hogy ha hívek lesztek, minden jót várhattok. E perczben hivatta a szultán — s Serédy az alsóbb rangokkal folytatta az alkudozást. Zülfikár öröm-kalácsot követelt s tihája 78 tallért és egy pár pisztolyt s kapott is 16 tallért. A vezérre nézve megalkudtak tizenhárom ezer tallérban s tisztességes ajándékban. A kancelláriusnak pedig 100 arany leend küldendő — s természetesen magának a szultánnak is rangjához illő ajándék. Ezután tudatták velök, hogy az a hánámé és jelvényeket a nagyvezér embere fogja bevinni, ki magyarul is tud — „itélem — mondá Maurer — az ország állapotának és az embereknek vizsgálására vagyom!“*) s végül megmondák, hogy a szultán vasárnap fogadja a követtséget.

VI.

A szultán a követtséget ünnepélyes kihallgatáson május 18-án fogadta, szokás szerint divánban. Bevezettetett mind a négy követ előlegesen a divánba, hol az ajándékok be lettek mutatva: adjátok elő — mond a nagyvezér — a vezérek és kadieskerek előtt az ország kívánságát, hadd érte meg azokat az egész diván.

Serédy beszélt: hosszan, kimerítően, hogy e választással a következő háboruk eltávolítása czéloztatik, hogy ők a szultán Szolimán-féle kánuun értelmében kéri e választás megerősítését, athnáméval, bottal, zászlóval, karddal, mint a törvényes jelvényekkel.

A vezérek és a kadieskerek helyben hagyták a dolgot, jól cselekedett az ország, igaz dologban jártok, a hatalmas császár előtt mi is fogunk törekedni.

Ezután következett a bemutatás magának a szultánnak, hol röviden kellett előadni, hogy a követtség a fejedelem és ország nevével könyörög, hogy ő hatalmassága boldog emlékezetű szultán Szolimánról maradt rendtartások és jó szokások értelmében erősítse meg a választott fejedelmet kegyelmes athnáméjával, fényes zászlójával, bottal, kardjával.

„Hatalmas császáruk — jelenté Rác — módja szerint, vidám kedve szerint láta és hallá beszédemet.“**)

S most már ugy hívé, nincs oka kételkedni a kedvező válaszbán. (Vége követtség.)

Szűlgyi Sándor.

A tátrafüredi zúgó.

Alig van elem, mely a tának oly sokszerű varázst volna képes kölcsönözni, mint a víz: akár mint tenger az éggel összemosisdva terjed határtalanul; akár mint sima tó tükörzeteti a nyíjas partokat s kettőzteni szépségüket; akár mint fejedelmi folyam méltósággal hömpölyög tova a völgyön, melynek hol jötevője, hol zarnoka; akár mint fűge folyócska dús lombbal szegélyezve kigyózik át a réteken; akár mint szilaj patak zúgva, csattogva rohan alá a bércezekről; akár

*) Maurer jelentése kelet nélkül, a fehérvári levéltárban.

***) Serédy jelentése május 19-ről, a fehérvári könyvtárban.

mint szende forrás csillan meg valami rejtett zúgban — a víz mindenkor üdítő, elevenítő hatást gyakorol. A víz teszi oly kedvessé a *kohlbaehi* (vagy tarpataki) völgyet is, mely a magas *Tátra* zordon gerincei között húzódik nem messze *Tátra-Füredtől*, az illatos fenyvesek közé rejtve, kristály-forrásokkal s könnyű, tiszta levegővel kínálkozó — méltán magasztalt — fürdőhelytől. A patak, mintha alig várna, hogy a szikla-börtönből szabaduljon, sietve siet le a völgy tágul nyílása felé; de a bércek nem szívesen bocsátják ki a pajzán csevegőt, mely ölkében fakadt s köveket, szirtdarabokat gördítenek utjába, mélységekkel retentik vissza. Mind hiába — a féktelen ár a köveket magával sodorja, a szirtet megkerüli vagy kiomssa, s hanyat-homlok zuhan alá a meredeknek, melynek fenekére mint fehér kavargó tájték érkezik. E zúgok közül a kisebbek egyikét ábrázolja képünk. Partján állva, előttünk mögöttünk a Kárpátok cikázó ormai tornyosodnak — amazok között az országos híri lomniczi csúcs, emekek között a nagy-szaloki csúcs, melynek tövében van *Tátra-Füred*. Hátrafelé egy még sötétebb, szokatottabb hegy-gerincz választja a völgyet kétfelé. Mint aczélból öntve nyulakodnak fel a szürke, meredek szikla-falak, melyeknek csak legalját borítja fenyű; az uralkodó ormokhoz nem fér hozzá csak a léha köd, mely körünyalogatja s elfödi az alantjáró népség tekintete előtt, míg jó egy szabadabb fuvallat, hogy elúzza, vagy tüzesen lövell oda a napnak éltető sugara, hogy szétozlassa az alkalmatlan udvarlókat. A mogorva környezetben csak egy hang hallatszik: a leomló patak zuhogása; a ki egyszer halotta, újra meg újra visszagyakodik a szirt-óriások közé, az őrzöngve habzó zuhatag partjára, hogy a fenyvesek árnyában puha moh-ágyra dülve gyönyörködhessek a zuhanó, szétperló, őrvény-kavaró s majd ismét el-elsimuló víz örökké változatos játékában s elmerengessen a természet nagyszerű alkotásainak szemléletében.

Spanyolországi képek.

Sok körülmény hat össze arra, hogy Spanyolországot Európa egyik legérdekesebb földjévé tegye. Maga az ország, melyet a tájak szépségére, regényességére, az éghajlati viszonyok kedvezőségére nézve kevés más mul felül; a leltint századok egyszerű emlékei mindenfelé, melyek az őskor homályától a legutóbbi viszontagságokig tanú a nép történetének, s a nép, ez a sajátságos faj, melynek szokásai hol nyugatra, hol keletre emlékeztetik a szemlélőt s mindenütt észbe juttatják, hogy a spanyolok ereiben a kelták vére az arabokéval keveredett: mindez sajátságos érdekelt kölcsönöz a spanyol földnek és népeknek.

És valóban alig van mivel ember, a ki bizonyos érdekekkel, előszeretettel ne gondolna Spanyolországra, két egére, zöld mezőire, kopár hegyeire, nagy folyóira, történeti emlékeire, melyek hol a rómaiak harcoss korát, hol az arabok ezeréveszakai fényű idejét juttatják eszünkbe, — sajátságos népre, melyben oly különösen vegyült a szép a ruttal, a nemes a nemtelennel, a fenségesség az alávalóval.

Azt hisszük, nem mivelünk egészen érdektelen dolgot, ha ezt a földet és népet néhány rövid cikkben ösmertetni fogjuk; annyival kevésbbé, mert cikkeink illusztrációi korunk legérdekesebb rajzolója, a francia Doré Gusztáv mesteri ónjának sok tekintetben remekei.

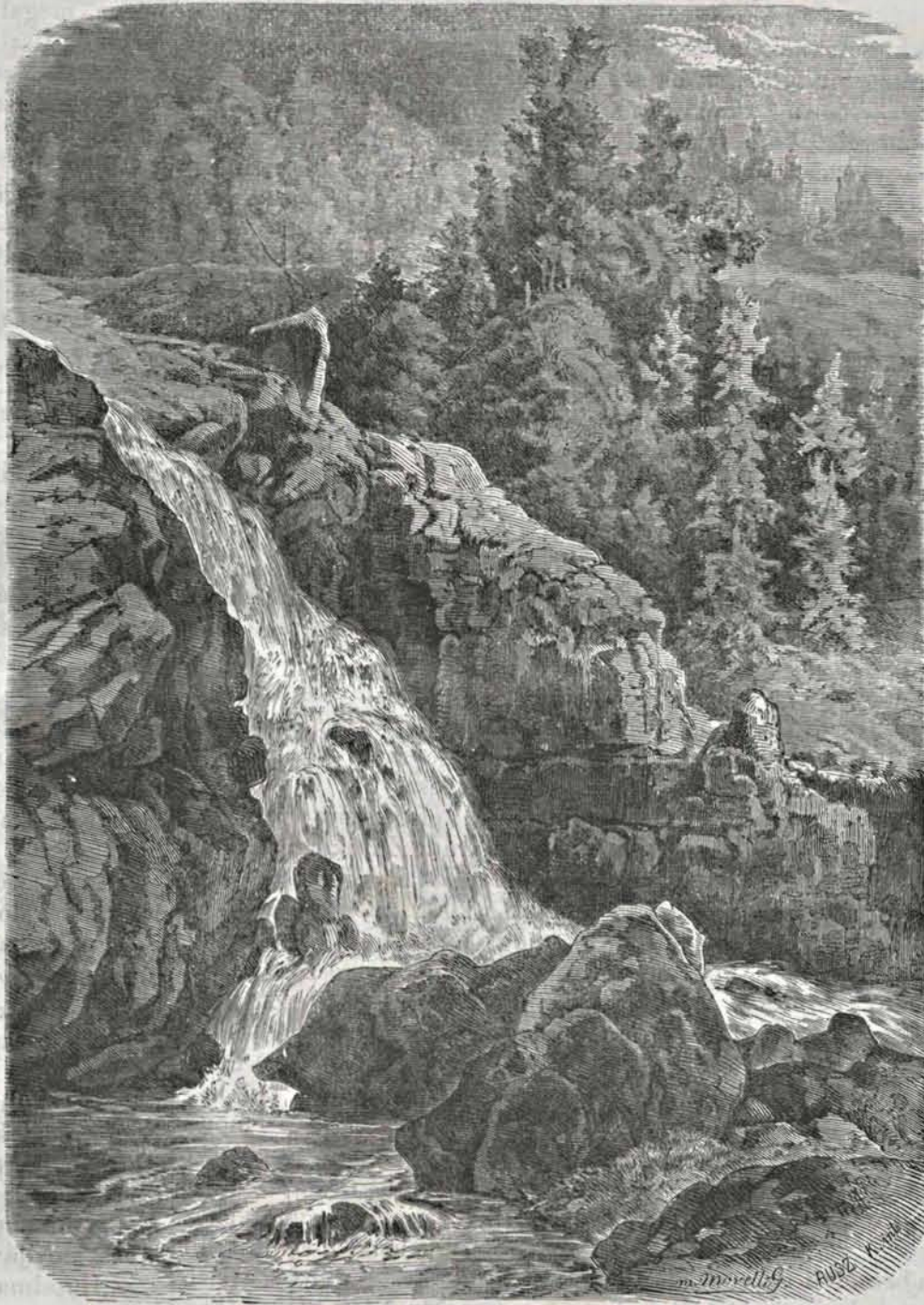
I. A sevillai dohánygyár.

Látogassuk meg a világhírű sevillai királyi dohánygyárat. E hatalmas épület, mely 170 méter széles és 200 méter hosszú, 1757-ben épített

a hollandi *van Boer*. Három oldalról körül van árkolva s az ember bátran váraak vagy legalább is kaszárnának nézhetné.

A dohánygyártást Sevillába elsősorban az örmény származású Caraffa János vitte be 1620-ban; s hajdan a spanyol dohány nagyon híres és keresett volt, különösen a burnót. De a mult században annyira kiment a dohányzás divatból Spanyolországban, hogy a dohányos embert ugyancsak megbámulták.

Egy művezető, vagy a hogyan itt hívják; csapat vezet az idegeneket az épületben: Földszint sok teremben a burnót készítik; legjobbnak tartatik a mi öreg uraink és asszonyaink által is kiváló becsben tartott: *el rapí*. Majdnem hasonló módon készül ezzel a nagyon apróra vágott tabacopicado, melyből papírszivarok lesznek. A csapatbiztosít bennünket, hogy az épületben nem kevesebb, mint 80 udvar és ugyan annyi kut van s lovakkal által körülbelül 200 dohánymalom dolgozik. A termekben mindenütt valami éles, átható szag uralkodik, melyet a munkások már meg-zoktak;

Tátra-füredi zúgó. — (Keleti Gusztáv eredeti rajza.)

de a látogatóra nézve annyira kellemetlen, hogy hosszabb ideig nem igen tarthatja ki.

Az első emeleten egy maestra vagy felügyelő veszi át az idegenek vezetésének tisztét. Itt fönny dolgoznak a cigarrerák vagy szivarkészítő leányok. Itt meg folytonos, lankadatlan mormogás üti meg a fület, mintha számtalan méhraj zummogását hallanánk. A hosszú karzatokat száz meg száz munkásnő foglalja el, kik gyors járásu ujjakkal mindnyájan szivart sodorok s tán még gyorsabb járásu szájaikkal szakadatlanul fecsegnek. A maestra megjegyezte, hogy lehetetlenség a munkásnőket hallgatásra bírni; inkább megválnak a gyártól, mint a fecsegés szabadságától.

Sajátságos zajt okoz az egyidőben mozgó, ezer meg ezer olló (tijeras) is. Ezek az ollók, melyekkel a szivarvégeket metélik le, egyszersmind a munkásnők jelképei. Egy népköltemény mondja: Isten így szólott: „keressd, ember, arczod veritékével kenyeredet.“ És hozzátette: „Te pedig szivarkészítő, élj ollódból és folytonosan ezt hallasd, hogy: *tris, tris, tras*.“

Szorgalmas és ügyes munkásnők naponként tíz csomagot (atados) is elkészítenek, melyek mind-egyikében 50 szivar van. Közönségesen azonban 300 darabra tehetjük napi készítményük számát. Fizetésük minden száz szivarért 5 real (körülbelül 70—80 krajczár) s így jócskán szerezhetnének, de legnagyobb részük 10 realnál nem igen visz többet haza.

Aristokrácia, a mint tudjuk, mindenütt van. Van a sevillai szivargyárban is. Képezik itt e felsőbb osztályt a valódi szivarok készítői, kik ellenében a papírszivarokat készítővel *pureros* nevet viselnek. A spanyol szivarok általában igen nagyok. A legnagyobbakat és vastagabbakat *puronesnek* hívják. Belsejök (la tripa) rendszeren virginiai, borítékuk (la capa) kubai dohányból van. Azonban e szivarok nagyon közönségesek és Spanyolországban csak nagy fáradsággal kapni jó havannát. A spanyolok most nagyon sokat dohányoznak, de pipás embert csak Cataloniában s a baleari szigeteken találhatni.

A cigarrera már tizenhárom esztendőskorában, mint tanuló belép a gyárba s azután emelkedik fokról fokra. A különböző osztályokban körülbelül ezer van együtt s mindegyik csapat egy-egy maestra felügyelete és vezetése alatt áll. A papírszivarok készítését leginkább cigányok végzik. Doré szép rajza, melyet cikkünkhez adunk, egy ilyen osztályt ábrázol.

A munkásnők reggelijöket és ebédjüket magukkal hozzák a gyárba, melynek udvarai napjában kétszer éttermekké változnak. Legközönségesebb eledelük fokhagyma, vöröshagyma, szardina, savanyu hering és pirított tinnal. Ezek mellé kenyér meg egy pár korty víz. A gyárban mintegy ötféle ezer személy foglalkozik, kik közül csak ezer a férfi. Empepaladornak (Spanyolországban mindenek nagy hangzásu neve van) hívják azokat, a kik a kész szivarokat besomagolják. Nagyon szoros felügyelet van rá, hogy a leányasszonyok semmit el ne tulajdoníthassanak. Mikor a szivarrá készített dohányt kapják, ezt megméri s úgy teszi a kosarakba (espuerta). Nekik azután ugyanannyi súlyú szivart kell átadniok.

Ezek a leánykák igen könnyedén vannak öltözködve. Ung és egy kis felső köntös elég nekik; a harisnya náluk ritkaság, de hajukba gyakran tűznek violát, georginát, vagy más virágot. A krinolin azonban utat talált az épületbe is, melynek falain nagy számmal láthatjuk felagatva.

Érdekes látni, mikor a munka végetérvél ez az egypár ezer cigarrera toladódik keresztül a termeken, lepesőkön, hogy minél előbb szabadon jusson; valószínű versenyfutás ez, mind hi valakit, kiabál, énekel és törekszik előbb kijutni a többinél. Az ajtónál azonban egy kevésbé elhallgat a lármá, mert itt vizsgálja meg egy maestra a kimenőket, hogy nem visznek-e magukkal dohányt vagy szivart. De a népdal mégis azt mondja: „A cigarrera hájában kivitt egy havannát Józsefnek.“

A gyár előtt még egy kis ideig csapatok képződnek, azután kiki lakására siet, a cigányok Trianába, a többiek Macarenába.

A cigarrera nagy szerepet játszik a népmáncozokban. Átalában az erény példányaiul nem szolgálhatnak. Othon lármások és durcások s a pálinkamérő helyektől sem iszonyodnak.

II. Sevilla cigányai.

Sevilla egyik részét, a *Triánának* nevezett elővárost jórésben a spanyol föld egyik legsajátosabb és legérdekesebb népe, a cigányok lakják. E város, mely Sevillával láncozódik által van összekötve, körülbelül tizenháromezernyi lakosága s nevét valószínűleg Trajanus római császártól nyerte, ki e vidékről származott.

Különb Triana utcázi szegényesek, piszkosak, rondák, még magát a fűtőzást, a Calle de Castillát sem véve ki. Leghíresebb ez a hely fazekas-áruiról s híres volt már a rómaiak korában is. A legenda azt beszéli, hogy Santa Justina és Santa Rufina — Sevilla két védőszentje, — kik a harmadik század vége felé vértanu halált szenvedtek, szintén fazekas leányai voltak Triánából. A mostani fazekas áruk azonban már csak árnyai a régieknek. — Legnagyobb virágzásban állott a mesterség az arabok fénykorában, de még a tizenhatodik században is több mint ötven műhelyben dolgoztak.

Azonban térjünk a cigányokra. A cigányok itt is csak cigányok, a mi azt hiszem, a világon mindenütt azt teszi, hogy szegények. Asszonyaik és leányaik szivargyárakban dolgoznak, tánczolnak, jövedelmét mondanak, véreshurkát meg olajban süttött fánkot árulnak, kereskednek mindenféle aprósággal. Sevillában is, mint másutt, a spanyoloktól lenézett, kinevetett osztályt képeznek.

Sajátságosak temetkezési szokásaik. Egy idetartozó jelenetet tüntet fel képünk. A szegény meghalt anyókat kiterítették egy szalmazsakra. Gyertyatartójuk nem igen akadt a nyomorultaknak, a tisztességből meggyújtott gyertyát beledugták hát egy kiürített üveg szájába.

nyomort, nem látja már a lábánál pislogó, üvegbe dugott gyertyát sem. A tort tartó férfiak, kik közül kettő egymásra támaszkodva nézi és siratja az öreget, egy másik az asztalhoz akarja csapni üvegét, egy harmadik eltakarja szemét, mikor

E mellett nagy tolvajok is. Egyszer rajta-csaptak egy cigányt a loposon. Mit loptál? kérde tőle a bíró. Mit? felelt a cigány, hát csak egy botocskát, a mihez négy öszvér volt kötve.

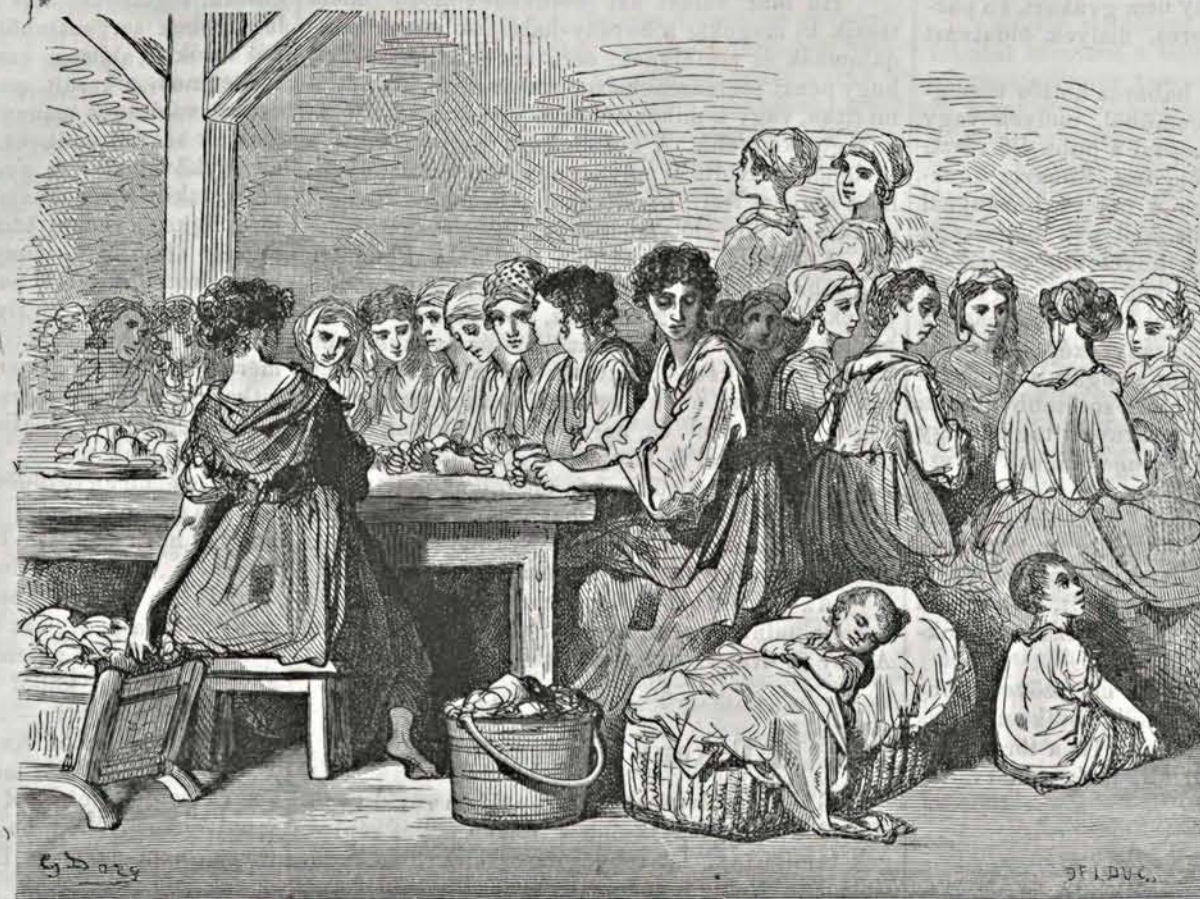
Asszonyaik úzik olykor a boszorkány mesteriséget is s valószínű, hogy a babonás spanyol nép közt jó a keresetük. Egynéhány cifra átkok álljon itt mutatványul, a mint Davillier följegyezte: Gonosz végre jusson tested, — Adjá isten, hogy hóhér-kézre jusson és szeldejének föl, mint a kigyót. — Halj éhen és faljanak fel a kutyák. — Szedjék ki a varjuk a szemedet. — Bár láthatnának minél előbb akasztófán, verhednél össze a lábadat és vihetne az ördög a pokolba.

Mindebből az a tanulság, a mit már mondtunk, hogy a cigányok Spanyolországban is cigányok.

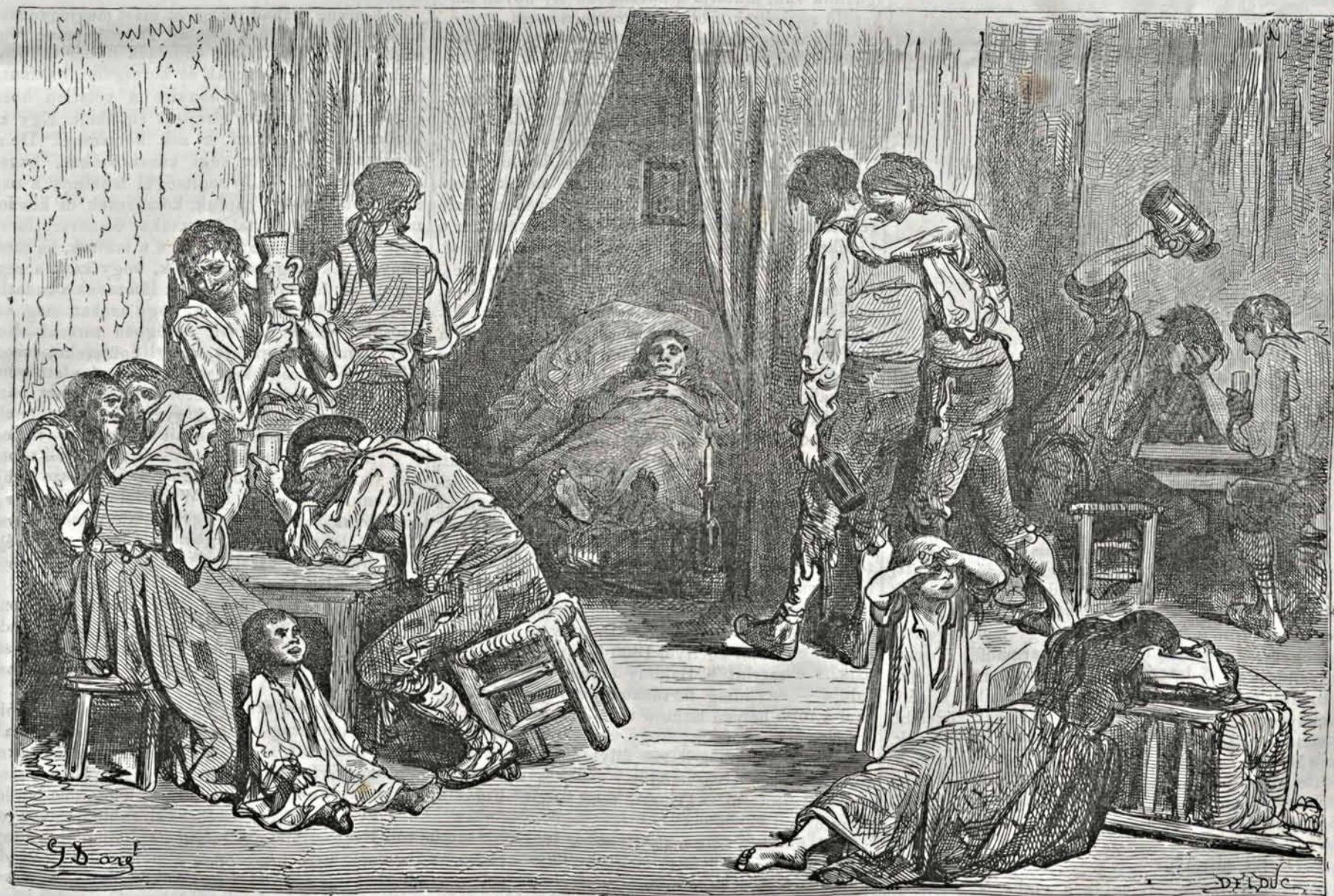
K—s F—s.

A korall-halászat.

A különböző tengerekben különböző korallok vagy burányok élnek, épen úgy, miként a különböző földrészekben más meg más emberfajták jelentkeznek. Az ismeretes burányfajok közül 117 kizárólag az indiai, 162 a nagy oceánhoz tartozik, s azon 60 fajból, melyek a nyugotindiai szigetek körül honolnak, a nevezett tengerekben egyetlenegy sem fordul elő.

Spanyolországi képek: 1. Szivarkészítő leányok a sevillai dohánygyárban.

Spanyolországi képek: 2. Cigányirató Sevillában.

Az asszonyok sirnak-rinak, sűrű és fekete hajukat tépik, a férfiak meg az elkötözött emlékezetére pálinkáznak. Mennyi megható nyomor e jelenetben! A kiszendett öreg cigányasszony összetette kezével, a ki nem lát többé rongyot, éhséget,

Az italt különben nagyon szeretik ő kelmék. Egy haldokló cigány meghagyta végrendeletében — mond egy népköltemény — hogy szőlő-hegyen temessék el. Hadd szívja legalább ott a venyigét.

A Földközi-tengerben mostanig mintegy 120 fajt ismertettek meg velünk Ehrenberg, melyek közül csak kettő fordul elő a veres tengerben. Legismeretesebb belőlük a *nemes* vagy *veres burány* (*corallium rubrum*), mely főképp csak a

földközi tengerben tenyészik, de a hol meglehetősen el van terjedve. Különösen kedveli a délszaki partokat, miért is az afrikai partok körül van fészékes, mindazáltal a Baleári-szigetek déli partjai és Alsó-Olaszország körül is előfordul. A tenger közepén ezen burány nem gyakori, s a partokon sziklás üregeket keres, melyek oldalvást vagy lefelé nyílnak.

Minden burány vagy habarcs kettős tömegből áll: egy élettelen kőneműből, melyen vagy melyben az állat él, s a képezi a puha élő részt. Az élettelen rész törzsek, burány-, habarcs-törzsek mondatik. Ezen törzs a nemes buránynál elágazott fácskához hasonlít, melynek magassága egy láb, vastagsága egy hüvelyk terjed és szélesebb részével szirtekre, kagylókra vagy más burányokra telepszik. De a mi különösen magára vonja figyelmünket, az a burány szép színe. Az egész fácska, úgy a törzs, mint az ágak, a legszebb veres színnel kérkedik, s ezen sötétebb alapon láthatók az állatok tejféhér, szárnyalt tagjai vagy karai, mi okból a régiektől a tenger élének neveztetett.

Szépsége és lakhelyének közelsége miatt mindig ezen burány volt az, mely tudományos vizsgálódás tárgyául szolgált, míg utóljára a fűrészek előtt az egész oceán feltárult, s világossá lón, hogy a nemes burány a többi hozzá hasonlóktól alkotásban különbözik.

A tengeri burányoknál az élő szövet többnyire az egész törzsön keresztülhúzódik; a nemes burányál másként van a dolog. Itt a törzs általában vörös mésztömegből áll, mely a márvány-

Nemes burány.

hoz hasonló keménységgel bír, hanem puha héjjal van bevonva, mely az élő állatok tulajdona, és a melyben tejféhér nedv kering. A nemes burány tehát nem minden szövetében mészlít meg, hanem a szilárd anyagot csak belőle rakja le a puha bőr alá, hasonlólag mint a fánál is a gyengébb héj alatt képeződik a szilárdabb fagyűrű.

A nemes burány nem szokott építeni, s nem képez porkokat. Mialatt ugyanis a burányvilág legnagyobb részében fejlődik ki a forró földövek alatt, észak és dél felé a törzsek mind inkább kisebbek lesznek, míg végtére egészen elenyésznek. A nemes burány nem szereti a nagy mélységet. A tenger színén alul legalább is harmadfél ölnyire kezdődik az ő letevése és 150 ölnél nem terjed tovább, mindazáltal leginkább tenyészik a közep-mélységekben, 15–25 ölnél. Minél közelebb vannak a felszínhez, annál sebesben tenyésznek. és 10–20 év múlva, ha kiirtattak, újra megnőnek.

A burány-halászat már a legreggibb idők óta üzött; jelenben az olaszok és francziák foglaloznak azzal. Kétféle hálót használnak e végett. Ugyanis vagy két hosszú rudat tesznek egymáson keresztül, melyekre egy gölyővel megterhelt háló van alkalmazva, mi aztán a vízbe bocsátatik, vagy pedig egy hosszú póznának végére van illesztve a gölyővel megterhelt háló. Az első esetben varsához, az utóbbiban pillangófogóhoz hasonlít az. Azonban a burányt nem oly könnyű fogni, mint a halat vagy pillangót. A halászatot nagy mértékben nehezíti az ő rejtekhelye. Mind-mellett, mint fűlébb is említők, a burány-halászat erősen üzik, úgy hogy április és augusztus

között száz meg száz bárka élénkíti a partokat, melyeknek a nyert szákmányt haza viszik, tömredék kalanddal és mondanivalóval, hogy a téli estéket ezeknek elbeszéléssel megörvívítésként, miként nálunk ez a vadászoknál divatozik.

Ha már valaki azt kérdezné: hogy miért teszik ki magokat a burány-halászok ennyi fáradsalomnak és veszélynek, erre azt feleljük: azért, hogy pénzt szerezenek azon emberekől, kik azt, a mi ritka, vagy a mihez nehezen juthatni, mint drágaságot kedvelik. A korallok oly régiek, mint a történelem. Költő és művész egyaránt ékíti műveit, ha a tengert festi, korallokkal, s hasonlókat tesznek a szárazföldön élő emberek is.

A korallokkal kelet felé, Arábiába, Persiába, Chinába, Japánba, Indiába nagy kereskedést üznek, és nemesak gombokat, apró cészéket, kényeleket, kardmarkolatokat, kar- és nyakkötőket, hanem olvasókat is készítenek belőlük. Ily szemek készítésére a burány-törzset apró darabokra vagdalják, vízzel és porrá tört tajtkövel összegegyűrik, miáltal a darabok érdességüket elvesztik. Majd közzürükön megömbölyítettnek, mely a lábát által forgásba hozatik, s a gömbölyítendő darab egy kefével fogva hozzányomatik. Sikárlatot végre palléröld által nyernek.

Az európai nővilág nem becsüli többé a korallt, mint ékszer, oly mérvben mint hajdanta. Arany és drágakő kiszorította azt helyéből.

Dr. S. J.

A Bakony régészetihez.

Gyakran olvashatunk a lapokban rövid tudósításokat, hogy egyik-másik helyen egyes régiségek találtak. De többnyire csak is rövid tudósításokat. Pedig a tudomány érdekében áll, hogy minél több népszerű cikket közöljenek, a régészetről, nálunk még oly kevés művel tudomány köréből, hogy ezek által az olvasó közönség minél nagyobb érdeklődéssel ébresztsek ez ügy iránt. Korán van még nálunk a kevesektől olvasott régészeti szakmunkákra szorítottok; jobb, ha vegyes tartalmú lapok is minél többet foglaloznak az ügygel, azt népszerűsítvén. Mennyire igazunk van, mutatja a hazánkban oly bőven előkerülő régiségek többnyire szomorú sorsa.

Ily meggyőződésel fogtam tollat, hogy közöljem csekély, de talán nem egészen érdektelen régészeti tapasztalataimat, miket a Bakony egy kis részében, rövid idő alatt tettem. Figyelmeztetni kívánom az által azokat, kiket a dolog érdekel ezen, e tekintetben oly gazdag vidékre.

Talán nem lesz szerénytelenség, ha én, kezdő lételem, oly tekintély után szólni merek, mint Rómer F., ki „A Bakony” című művében közlé régészeti és természetrajzi tapasztalatait, miket e vidéken tett többszörös utazásai közben gyűjtött. De az utazó csak utazó, ha még oly figyelmes, „szemfüles” és szorgalmas is. Ő csak áttekinti a vidéket, nem ér rá egy helyen soká maradni, kikutatni, kifürkészni minden részletet; sokszor a legérdekesebb helyeken átmege, a nélkül, hogy valamit észre venne. A tudakozódásnak csak hosszabb idő folytán van sikere. A nép még nincs beleoktatva, hogy a régiségeket figyelemmel kísérje, nem tud utabiztatást adni. Az érdekeltek magának kell felkutatni és észrevenni mindent, ehhez pedig huzamosabb egy helyen való tartózkodás kivánat. Élő bizonyossága ennek maga az imént említett „Bakony” című könyv, melynek szerzője bár a legnagyobb buzgósággal felkutatott, a merre járt, mindent, — mégis Tésen alig talált valami megemlést a múlt, pedig e falu határa lelhelyekben egyike a leggazdagabbaknak.

E helységben, mely a Bakony észak-keleti szélén, erdőktől körítve, 1800 lábnyi magasan fekszik, s e szerint a Bakony legmagasabb fekvési faluja — egy ideig tartózkodván, feltüntettem a több helyen látható régi épületek nyomai; azonkívül hallottam, hogy ez is, amaz is talált egyet-mást, miket a leírás folytán (a tárgy maga természetesen elveszélő) érdekes régiségeknek gyanítottam. — Occasio facit furem! Figyelni és gyűjteni kezdtem.

A munkás nép, mely ilyenkor legjobb vezető lehetne, nehezen értette meg: mit akarok; sokszor gúnymosolyal találkoztam, midőn cserépek, régi haszontalan vasdarabok után tudakozódtam. De utóbb némelyek mégis jó segítségemre lőnek, különösen a lelhelyek megjelölésében.

Mennyire gazdag e vidék régiségekben, kitűnik abból, hogy fél év alatt számos érem, számtalan régi (több érdekes) cserépdarab, néhány feliratos római téglá, bronz- és későbbi tárgyakon kívül, csak kő-korbeli emléket 30 darabon

fűlül gyűjtöttem össze. Ez utóbbiak közt van sok érdekes, olyanok is, minőket a nemzeti múzeumban nem látam. Ékek, balták, középen átfúrt szépen simított gömb. A legkisebb alig hosszabb egy hüvelyknél, a legnagyobbak majd egy láb hosszú, téglázóvas-alaku, középen kifúrt kövek. A legszebbek serpentinből, a legnagyobbak bazaltból valók. Találtam ezenkívül többet is, de melyeket nem sikerült megszereznem. Mert a nép ezeket valóságos mennyköveknek hiszi és nevezi, alakjuk szerint az ékeket lapos, a baltákat lánczos mennyköveknek, és gyögyerőt tulajdonít nekik. Ha valakinek torokbaja van, vagy a téhen tégye megdagad, ilyenlenn húzogatták meg, és ha a betegség elmúlik, bizonyosan, hogy a mennykő gyogyította meg! E babonás hit részben szerencse, a mennyiben, ha ily kösméket találnak, azt elteszik, megbecsülik; de a gyűjtőre nézve baj, mert némelyik az „Isten világáért” oda nem adná ritka kincsét: „jó ha van a háznál, hát ha valami baj történik.” Próbálja csak valaki a physikával előállni, csak nevet, vagy úgy tesz, mintha tökéletesen meggyőződött volna, de azért mégis . . . Az sem használ semmit, ha arra utalunk, hogy a hova a villám lesújt, ott nem találni ily köveket: „nem ám,” lesz a válasz, „mert lemegey a földre, hanem hét estendő művel felveti magát.” Midőn pedig azt kezdtem magyarázni, hogy nem ismerték ám az emberek kezdetben mindjárt a vasat, hanem kőből csináltak eszközöket, mit nyertem válaszul? — „hogy ne ismerték volna! hiszen már Tubál Kain, Ádám unokája kovács volt, a mint a Biblia mondja.” — Már most aztán tessék boldogulni. — Még az is megértsi a népet e balvéleményében, hogy az ily mennykövek a czérna nem ég meg. Ha valamelyik különös alaku követ találunk, az a próbája, vajjon valóságos mennykő-e? hogy czérnát tekerve rá, a tűzbe tartják. Az meg nem jut eszükbe, hogy ekisérletet egyszerűsmin másféle követ is megtegyék, hogy aztán belátják, miszerint, míg a kő át nem melegül, mindegyiken ép marad, ha pedig átmelegült, mindegyiken el éghet. Hogy azonban a nagy rész nem ily babonás, s ha az volt is, kész a felvilágosítás megértésére, azt bizonyítja gyűjteményem.

Legyen szabad itt egyet-mást megjegyezmem azokra nézve, kiknek netalán kedvük lenne régiségek gyűjtésére. (Bár lennének minél többen.) Neki indulni a határnak és keresgélni, haszontalan fáradság, mert többnyire a véletlen hozza napfényre a régi kor elrejtett emlékeit. Egy kis kérdézkérdés többet ér sok keresésnél. Ne kérdezzen az ember régi kőeszközöket, hanem mennyköveket. — Jó segítségül lehetnek a nap-számok, urasági hajdúk, kőművesek és kovács-műhelyek, hova a talált vasakat összeveresték végett viszi a nép; de különösen a tanítók, ha tanítványaiknak megmagyarázzák, hogy azok a régiségek, bár haszontalanságnak látszanak a tudatlan előtt, mily becses kincsek, hogy azokat meg kell becsülni, összegyűjteni, épségben tartani. Nem úgy, mint a nép szokta, a régi épületeket lerombolni, a hamuvadreket, mivel a reményelt pénzt bennök nem találja, összetörni, az érmeket házalónak eladogatni stb. A gyermeknek aztán első dolga otthon elmondani a mit az iskolában hallott.

A Bakony gazdagsága régiségekben többeket indított arra, hogy az ilyeneket össze gyűjték, edény, drága ékszer stb. kerül elő, de a féltékeny néptől elrejtettek, titokban tartanak, vagy alattomban sinkófatálnak el a hálózó vagy meszszere városi ékszerészek kezeibe, a tudomány nagy kárára. Szeretnék minden néptanítót felkérni, (ők legjobban hathatnak a népre,) értesse meg tanítványait: mennyire saját kárára cselekszik, és vétkezik hazája és a tudomány ellen, a ki így jár el e talált régi emlékekkel, elfecsérelvén és elveszni hagyván a sokszor megbecsülhetetlen kincseket.

Turcsányi Andor.

Az eperjesi kollegium kétszázados örömnempe.

Hires felföldünk egyik legkisebb városa Eperjes e napokban szép örömnempepét látott falai között, méltó arra, hogy zaja az ország távolabb vidékeire is széthangozzék. Az ünnep tárgya az ágostai hitvallás evangélikusok kollegiuma volt, melynek tisztas falai, mint világító torony a zajgó hullámok között, két század viharával da-

*) Ezt bővebben ismertette volt a „Vas. Ujság” az évi 6-ik számában.

régészeti tekintetben Kis-Tés egy forrás mellett, hol most csak egy szeszgyár áll, de hajdan itt volt a falu, mely valószínűleg a tatár vagy török háborúk alkalmával pusztult el. Hogy a forrás már az ő lakóknak kedvező tartózkodási helyük volt, arra mutatnak az e tájon talált kő-kori emlékek. Hogy a rómaiaknak is volt itt telepük, ezt bizonyítja a számtalan cserép darab, mikkel mintha be volna vetve egy jókora terület; hamvadrek; egész épületek alapfalai látszanak ki a földből, melyek körül ha ázni próbálnak, számtalan különféle alaku, gömbölyű, párkányzott, szép római téglák kerülnek elő; némelyek E P R felirással. — Egy építkezés alkalmával néhány óriási csontváz ásott ki itt, fegyverekkel együtt. E leleményből azonban fájdalom, egyetlen darab sincs meg már.

Hamvadrek találhatók mindenfelé, különösen völgyekben, patakban körül. Így a Gaja völgy a tési malomtól Jásdig, tele van mindenféle cserépekkel; a munkások sokszor találnak igen nagy hamvadreket, római vas eszközöket. Egy helyen különösen, épület-maradványok körül, sok szép terra sigillata darab található, gyönyörű díszítványokkal; fájdalom, csak darabok, miket az éke összetört. De az ásatás e helyeken, azt hiszem, szép eredményre vezetne.

Ugyanitt a Gaja partján vannak egymástól alig 1 1/2 órányi távolban kis köz alaku szőlők. Kettős, mely, gyűrű árok körül egy 8–9 öl átmérőjű belső térséget. Az egész földből van hányva, fának, kő vagy téglának nyoma sincs. Hogy mire valók voltak ezek? nem tudom, — várnak kicsinynek; ha tornyok voltak, miért nem építették az oly közel található kőből. S ez esetben maradványoknak is kellene a hely színén lenni, a mik pedig nincsenek. — Az egyiket Markus várának nevezik.

Még egy régi emlék van a szomszédos Csöszti pusztá határában. melyen az erdőben elrejtve, úgy hogy még a vidéki lakosok közül is sokan nem tudják létezését. Ez a Csöszti vár. Pusztá palotánál*) sokkal régibb és nagyobb. Az egész egy mély árok által körülvett kőhalom, melynek tetője is már százados fák emelkednek. Az omladék között csak itt-ott akadhatni még falmaradványokra, melyekbe a kincskeresők egész barlangokat vájnak. Mi volt, mikor épült, kik lakták, a pusztá romokból nehéz lenne meghatározni. Ha a községi ó ház az avarok műve, meg lehet ez is azok építménye volt; de hogy valóban az volt-e, vagy valami középkori rablófészek vagy menhely az üldözöttek korában: ki tudná megmondani? Sem a történet, sem a népmonda nem emlékezik róla. Legujjabban a vár közelében ásatások alkalmával, mint hallom, több régi emlék: gyűrűk, ékszer, fegyverek találtak. Ezek, ha jó kezebe kerülnek, talán vetnének némi világot e vár egykori lakóira.

További kutatás bizonyosan szép eredményre vezetne ebben vidéken. Csekély tapasztalataim jók látam közölni azok számára, kiknek további vizsgálódásra alkalnak és kedvük van. Ugyanezen czélból megemlítem még itt, hogy régi emlékek bővebben található még: a Bakonyban Cseryne és Sz.-László vidékén, — úgy szinte Pap-Keszin, különösen pedig Arpáson Sopronmegyéi keleti szélén, hol az új szőlők mívelése közben számtalan, a homokban egészen épen megmaradt római emlék, edény, drága ékszer stb. kerül elő, de a féltékeny néptől elrejtettek, titokban tartanak, vagy alattomban sinkófatálnak el a hálózó vagy meszszere városi ékszerészek kezeibe, a tudomány nagy kárára. Szeretnék minden néptanítót felkérni, (ők legjobban hathatnak a népre,) értesse meg tanítványait: mennyire saját kárára cselekszik, és vétkezik hazája és a tudomány ellen, a ki így jár el e talált régi emlékekkel, elfecsérelvén és elveszni hagyván a sokszor megbecsülhetetlen kincseket.

colva megállottak. Ismerjük protestánsaink százados küzdelmeit, melyek közül a legutolsó — a mindnyájunk eleven emlékezetében élő patentalis harc — csak az imént érte győzelmes végét; tudjuk, mily szorosan egybefűződtek mindenkor küzdelmes szabadság-harcainkkal. — Az eperjesi kollegium történetében a hősies harc, e viszonyosságos s elvégre diadalmas küzdelem tükröződik vissza. A kollegium alapítását 1665-ben határozták el a Kassán egybegyűlt protestáns urak és egyházak s oly buzgón láttak a munkához, hogy két év lefolytában 100,000 fnyi alapítványt gyűjtöttek össze bel- és külföldön s a Kassán fogamzott terv 1667-ben végre volt hajtva. A tanárok részben németországi hírneves férfiak sorából kerültek. De nem sokáig folyhatott az áldásos munka. Néhány lépésnyire a kollegium előtt szádháromság oszlopa jelöli a helyet, a hol 1687-ben márcz. 15-dikén Karaffa Antal ítéletére 21 protestáns előkelő ember vértelt el a kínos halállal. — Ily vérdap közelében hogy türtek volna meg protestáns tanítványok? Három ízben ragadta el az önkény az épületet, hol magtúrul használva, hol a jesuitáknak átengedve — első ízben Többlői foglalta vissza s újabb adományokkal gazdagította; másodízben Rákóczi Ferencz csavarta ki a hatalmaskodók kezéből; harmadízben végre, a mult század második felében 6000 fton váltották vissza a protestánsok azt, a mit teljes joggal édes sajátjuknak mondhattak. Azóta békésen és buzgón szolgálta a tudományt s a hazai művelődést s felküzdezték magát legjelesebb tanítványaink sorába. Az újabb kor fokozott szükségletei azonban a régi épület tágtátságát igényelték; ennek fanatizmusát az 1848-diki év mozgalmá s a reá következett idő sanyarusága megakasztván, néhány év előtt az Ausztráliában orvoskodó Rochlitz Kálmán indítványára — ki Eperjes szülőtte s a kollegium nevéndeke — hazai tárgyakból összeállított bazárt rendeztek azon szándékkal, hogy ez majd Ausztráliában jó áron el fog kelni. A terv meghiusult az összegyűjtött tárgyakat kisorsolták. E sorsolásból begyűjtött néhány ezer forintnyi összeggel megkezdtek az építést, s jöllehet ez még nagyon kevésbé haladt előre, elhatározott, hogy az alapok letétele, kapcsolatban a kétszázados fennállás emlékeztetével, szept. 10-kén meg fog ünnepeletni. Ime az ünnep, melynek megülsére kegyelettel s részvétellel sereglettek Eperjesre nemcsak a szomszéd megyékből, hanem a Duna mellékről, az alföld síkjáról is a kollegium egykori növendékei, a különböző felekezeti iskolák — köztüük a debreczeni és sárospataki ref. főiskolák, a pozsonyi k. jogakademia, — egyházak, egyházmegyék, kerületek s egyéb testületek s intézetek küldöttei s képviselői.

Az ünnep előestéjén szept. 9-dikén Eperjes városa fálykás menettel tisztelte meg az egybegyűlt vendégek közül b. Prónay Gábor, mint az ág. hitv. evangélikus egyház egyetemes felügyelőjét; Mádayt a tiszai kerület ág. hitv. szuperintendensét; Zsedényit, ugyane kerület világi felügyelőjét; Pulszky Ferencet, mint a kollegiumnak 1848 előtti felügyelőjét; Dózsa Eleket, a képviselőház alelnökét, az erdélyi hírneves jogtanárt; Gaganecz eperjesi orosz kath. főesperest, kik hazafias, testvéries érzelmeikkel kivívták magoknak a köztisztületeket.

Szept. 10-kén, reggeli 9 órától kezdve a megyeház termében Joób Vendel az eperjesi egyház felügyelője fogadta a kollegium részéről a vendégeket és küldötteket, szóról szóra talpraesett köszönettel, viszon-ohajtásokkal válaszolva az üdvözlőkre s ohajtásokra, melyekkel a küldöttek egymás után eléje léptek.

A zászlós ifjuságtól kísért menet után az ág. hitv. templomba indult, mely virágokkal s füzérekkel díszített falai közé alig bírta befogadni az érkező tömeget. A karének s Máday szuperintendens fohászódása után Báló József, országgyűlési képviselő, mint a kollegium felügyelője lépett a szószékre, s egy derekasan kidolgozott s igen ékesen elmondott beszédben előadta a kollegium történetét s a protestáns küzdelem országos jelentőségét. E beszédnek — mely a P. Naplóban olvasható — tartalmas voltáról s az előadó szónoki erejéről leginkább tanúskodik az, hogy a nagyony is hosszúra nyílt előadásnak még a végével sem lankadt el a hallgatók figyelem. Utána a kollegiumnak jelenleg legreggibb s érdemekben leg-gazdagabb s hazaszeret ismeretes tanára Vandrák András szölvött röviden és alaposan a tanintézet feladatáról a multban s a jelenben; egyszerűség, világosság jellemezte beszédét, mely inkább oktatni, ésméket tisztázni, semmint lelkesíteni, bu-

ditani akart, s melyet feszült érdekek kísért a tanügy minden barátja. Következett ezután két költemény: az egyik latin óda, a melynek nap-jainkban mind ritkábban találkoznak, szerette s lelkesen elszavalta Irányi István; a másik Szék Lajos jogásznak csinosan készített s elmondott költeménye.

Ezután a himnus zengedése közben a gyülekezet kivonult a kollegium előtti tere. Egy fel-díszített állvány támaszkodott az épület falához s itt ment végbe az alapkö letétele. Az ünnepélynek ez volt legérdekesebb részlete. Az alapköbe lezárandó okmány felolvasása után Zsedényi rövid, erőteljes szavak kíséretében végrehajotta a cselekményt, utána sorban a küldöttek léptek az állványra; mindegyik, mielőtt a kalapácsal megütötte a követ, a körülserglő néphez intézett szavakban kifejezte kívánságát, üdvözlőtét. Ezen egymást gyorsan felváltó mondatok, hol elms ötletek, hol forró óhajok, az állványon egymás után fel- és letűnő alakok, melyek a legkülönbözöb felekezeteiket, érdekeiket képviselték s e pillanatban mégis a testvériség érzetében egyek voltak, ugyanazon a helyen, a hol 180 évvel ezelőtt a bitor kény, vakdűs s elfogultság áldozatai vértettek — e jelenetere méltán mosolygott a derült églégtisztább kék mezőben. A sokaság a szózat zengedése közben oszlott szét.

Két óraker 300 terítékű közébed volt a vendéglő tágas termében. A felköszöntések hosszú sorából csak azt az egyet emlíjük ki, mely — sajnos — egyetlen maradt a maga nemében: a Pulszky Ferenczet, a ki azaz kezdte, hogy ő a külföldön eltanulta a gyakorlatiasságot, s a sok szónak nem embere; végezte pedig azzal, hogy 1000 fton alapított a kollegium részére.

Az este ugyanazon helyiségben tartott táncz-igyalom fényesen sikerült; sok szépség és sok népség gyűlt össze — amaz megörvendettétvén a jelenlevők szívét, emez a kollegium alapítókéjét.

Igy végződött ez ünnepély, melyről mindenki azon édes megnyugvással távozott, hogy itt egyetlen érvet őrvendezett a béke és felvilágosítás művében azok, kiknek elődei véres tusára keltek egyben ellen, és távozott azon őszinte ohajtással, vajha ezen szenvedésekben s érdemekben gazdag tanintézet mihamarabb jutna oly helyzetben hogy teljes erővel munkálkodhassék hazai tudományosságunk s művelődésünk javára.

Egyveleg.

** (A királyné zongorája.) A magyar kormány a királyné Ő Felsége számára a gödöllői királyi lakba Ehrbarndt egy zongorát készíttetett, melynek rendkívül fényes kiállítását így írja le a „P. H.”: A zongora háza fénytelen természetes barna színbe itatott eres fa, alsó és felső párkányzata körskörül levélfonatot ábrázoló vésettél. Elöl a homlokzaton eszményesen kidöntött aranyos érczlap, a biradalmi sasz ábrázolja, melynek körmei közt tartott s az egészét körülűtő szalagon a zongoragyáros neve, a készítés helye s ideje bajor színnel zománcozott betűkkel magyarul olvasható, a közepén Magyarország ezimere nemzeti színekkel zománcozva, a sas fölött pedig a magyar korona szines kövekkel kirakva tündököl. Tovább ugyancsak a homlokzaton kétfelől koronázai érem, az egyik a király Ő Felségének, a másik pedig a királyné Ő Felségének mellképével látható. Legfőlül a hanggyertartó, a valóban művészi kivitelű díszfaragványok egyike. Négy-szögbe kifutó szalag-keretet ábrázolja, melynek csokrai két selyem párnázaton koszorút tartanak össze, s e nagyobb virágkoszoruban egy kisebb koszorú áll, melynek egy latot körülövező szalagján Kölesey: „Isten áldd meg a magyart” himnusz dalának kezdete van miniature alaku hanggyegekben kivésve. E kottartó mellett két-felől ki- s betelható gépezeti kerek emelvényke szolgál lámpatartóknak, melyek szintén finom fametszetek, bajorszintű bállettel, közepen koronás E aranybetűt ragyogtatva. Mi e mű belső hangszerelését illeti, az aránylag még föltulmja külső értékét. Hét nyolczadfogású nagyságához képest zengése rendkívül hatalmas, húrjának a gyöngéd nyomásu billentyűk által könnyen fakadó hangjai a legtisztábbak s e részben különösen a felsők — melyekben oly ritkán szoktak a zongorák kitűnni — mint valamely üveghangok bájolólag vonják magukra a hallgató bálmatát. A zongorát már leállították Gödöllőre Ehrbar személyes felügyelete alatt.

Irodalom és művészet.

(A „Budapesti Szemle”) 1867. évi folyamán V. füzet (az új folyam XXV. füzet) a szokott irodalmi szemlét kívül érdekes történelmi, pénzügyi és népköltészet közleményeket tartalmaz. Szilágyi Ferenc harmadik közleménye a „Hóra világ Erdélyben” hivatalos kútfőből merített becses adatokat tartalmaz. Weninger Vincze szintén harmadik közleménye az „angol adórendszerről” Voecke munkáját ismerteti a direkt adókról, mely adózás csak a „jövendeli adónak” behozásával nyert Angliában jelentőséget, mely adó-nem nevezetes befolyással volt Anglia közgazdasági fejlődésére. A „magyar népmesék” Arany Lászlótól ugyanazon jeles értekezés, melyet fiatal szerzője mint székfoglalót a Kisfaludy-társaság ülésében olvasott föl. Az „arab költészet Spanyolország és Sziciliában” Szilágyi Árontól, Schack Adolf Frigyes haszonimű német munkáját ismerteti az a jártassággal, melyet a magyar közlő a keleti nyelvekben és irodalomban magának szerzett. Az „Irodalmi szemle”-ben Forgách Ferenc nagyváradi püspök magyar történetét Garády, és Salamon Ferenc „Két magyar diplomataját a XVII. századból” Szilágyi Sándor, amaz terjedelmese és nyomozó értekezésében, imez röviden méltányolva ismerteti.

(Megjelent új könyvek.) Szerkesztőségünkhez beküldtek: 1. „A magyar királyok és erdélyi fejedelmek hadjáratai, utazási és tartózkodási helyei.” Irta Ráth Károly, Győrmege levéltárnoka, akadémiai lev. tag. II-ik kiadás, 2-dik füzet. Oesterlam bizománya. Egy füzet ára a szerzőnél 60 kr., könyvtáruai uton 1 ft. — 2. „Beth — El.” Jeles magyar izraeliták érdemcsarnoka. Irta Reich Ignác. 2-ik kiadás. I-6 kötet, 2-dik füzet.

(„Jó Barát”) cím alatt októbertől kezdve, mint múlt számunk melléklete hirdette, Heckenast Gusztáv kiadásában havonként kétszer megjelenő néplap indul meg, mely az eddigi „Képes Újság” helyébe lép. Szerkeszti Réthi Lajos. A program a lap tartalmára nézve ezeket mondja: „A „Jó Barát” kéthetenkénti fölkeresi a magyar közönséget, szép képekben ismertetve a haza és más országok nevezetes embereit; más érdekes képek is lesznek újságunkban: történetek, állatok, helységek s több efféle képi. Mindezekről meg is írjuk a szükséges tudnivalókat érthetőleg, világosan, hogy a ki lapunkat pontosan olvassa, tudjon oly sokat a világ folyása felől, mintha egész életében folyvást utaznék egyik helyről a másra. Érdekes, szivderítő, lélekemelő elbeszéléseket és verseket is közlünk a nyugalom idejének gyönyörködésére. Mert Isten úgy teremtette az emberi lelket, hogy a munka után megkívánja a mulatságot. És mindenek fölött nagy gondot fordítunk arra, hogy a mi országunkban történik, az összegeget érdeklő, mindazt mondjuk el pontosan. Ára egész évre 2 ft., félévre 1 ft. Ajánljuk olvasni szerető földmívelő és iparos hazánkiai figyelmébe.

(„Független Lapok”) cím alatt fog Zoványi Mihály szabadlevél katolikus lapot szerkeszteni. Hetenként háromszor jelenik meg; ára egész évre 12 ft. Ha programját beváltja — a mit a szerkesztő ismert nevétől bizton remélünk — lapjaink legszükségesebbjei közt foglalandó helyet. (Nyiir” cím alatt) Szabolcsmegyeiben lap fog megjelenni, a vidék érdekeit képviselő. Ha czéljának megfelel, üdvözöljük. (A budai színházban) f. hó 14-én díszelőadás volt a színház hatodik évfordulati ünnepül. Ez alkalommal a tagok ezüst billikomat s babérszoroszt adtak át Molnárnak érdemelismerés és ragaszkodás jelül. (A nemzeti színházban) „Honvéd” című színművet fogadtak el; Szigligeti írta. (A „M. Polgár”) biztos forrás után írja, hogy a kolozsvári színház 4000 ft. évi országos segélyt nyert. (Helmberger) az év folytán, december közepén, Pesten megint kamarai hangversenyeket ad.

Egyház és iskola.

(A győri jogakadémia.) mely a kir. miniszter által megállapított új terv szerint szervezték, közel két évtizedig tartott szünetelés után (mint megbízható forrásból tudjuk) folyó évi október hó elején ismét megnyílik. A tanárok a napokban nevezettek ki, a megnyitási ünnepély a közoktatási és kultuszminiszter, valamint az ország herceghímásának jelenléte által fog emelteni, s remélhető, hogy jófiskola, mely a hazának annyira kitünő férfit adott (csak Somsichra, Pázmányra és Deák Ferenczre utalunk), s mindenkor kitünőleg látogatott intézet vala, ez új működési szakában is jó hírveréshez méltó működést fejt ki s számos hallgatójának fog örüdeni.

(A pesti m. királyi egyetemnél) egy erdélyi orvosnövendék számára idei okt. havától kezdve 2 évig tartó 320 ft. évi javadalomból és 80 ft. szálláspénzből álló sebész-műtői alapítványt engedélyeztetett. A pályázók folyamodványukat f. hó végéig a kir. főkományszékhez beadhatják. (A pápai helv. hitv. főiskolában) az 1867-ki tanév október elsejével kezdődik. A javító és fölvételi vizsgák szeptember 28., 29. és 30-ik napjain tartatnak. A beiratás ideje október 1-ső és 2-dik napja; az előadások 3-án kezdetnek. Az igazgatóság (A székesfehérvári alreáltanoda) részéről közléseket tettek, hogy az 1867-iki tanévi rendes előadások ezen intézetben folyó évi október elsejével megkezdnek. A beiratások szeptember 28., 29., 30-ik napjain eszközölhetők. — Székes-Fehérvárt, szept. 15-én 1867. Az igazgatóság. (Figyelmeztetjük) olvasóinkat Boér Ignácznak az uri utcában levő alapnövelőjére. E hosszú évek során fennálló intézet ezer meg ezer gyermeket készített elő az alapos tovább fejlődésre. Tapintatos növelési elvek és határozott nemzeti szellem ajánlják mindenek felett.

(A Csallóköz-Szent-antali új kővárának fölszentelése.) Több rendbeli kérdések, és fölszólítás következtében tudatjuk a t. cz. közönséggel, hogy a csallóköz-szent-antali ujjonnan tervezett, és a hívek adományaiából föl is épült díszes kálváriának, és a tizenegy keresztű állomásnak ünnepélyes megáldása főmélt. herceg primás engedelméből Hermán János záradafőnök, és h. lelkes által folyó év október 13-ik napján történik meg. — A záradafőnöki hivatalból.

Közüntézetek, egyletek.

(A honvédegyletek központi ideiglenes választmánya) 17-én tartott rendes heti ülésében kimondta, hogy a hivatalos lapban legközelebb megjelent belügyminiszteri rendelet következtében, a szept. 7-én Pesten tartott honvéd közgyűlés határozata folytán Aradra, okt. 6-ára kitűzött országos honvéd-gyűlés meg nem tartható. Elhatározta továbbá ugyane választmányi gyűlés, hogy a budapesti honvédegylet házszabályai a belügyminiszternek, egy felterjesztmény kíséretében megértesítés végett felküldessenek, mely felterjesztményhez csatoltnak fog egyszersmind az országos honvédegylet czéljait magában foglaló jul. 7-diki honvédgyűlés jegyzőkönyve, s még bővebb tájékoztathatás okéért az ezuttal Aradon tartani szándékolt országos honvédgyűlést illetőleg, — fel fognak terjesztetni az ideiglenes választmány által már kidolgozott, de közgyűlés által még el nem fogadhatott országos honvédegyletalapszabályok is felvilágosító tudomás végett.

(Az első magyar általános biztosító társaság Pesten.) Az életbiztosítási üzletág kimutatása 1867 augusztus haváról: kötetten új biztosítás halál esetre 201,600 frtnyi összegben, életben fizetendő 59,800 frtnyi, összesen 261,400 ft. és 1000 darab es. k. aranyban.

(Értesítés.) Vasvármegye gazdasági egyesülete a lapokban is közlött gazdasági kiállításnak határidejét a közbecső kis-czelli vásár miatt megváltoztatni kényserülvén, annak határidejétől okt. 20. és 22. napjai tűzettek ki. Mészöly Ignác, az egyesület titkára.

Közeledés.

(A közlekedési miniszterium) 16-kára bizottmányt hívott össze a végre, hogy törvényjavaslatot készítsen az országos közmunka iránt. E bizottmány tagjai: gróf Zichy Ferdinánd, Nyári Pál, Kovács László, Ivánka Imre, Váradi Gábor; továbbá Heves és Fehérmegye egy-egy alispánja; Puky Miklós, Horváth Nándor, — Zeyk Károly és Hollán Ernő államtitkárok, Konek Sándor tanár s az illető miniszteriumok küldöttei. Elnökül a bizottmány Nyári Pált, tollvivőül Rózsáagi miniszter. fogalmazót választotta.

(Szabolcsmegyében) — hir szerint — lövönatu vasutat terveznek Nyiregyházától Kis-Várnán és Záhonon át Ungvárig és Munkácsig. A vasutat az előleges terv szerint, melynek engedélyezéseiről folyamodványt egy nagyszámú bizottmány már aláírta, a kijelölt irányban haladó országúton lenne építendő, — és pedig maguk Szabolcsmegye és környékének földbirtokosából alakulandó részvény-társulat által.

(Futárokul a pesti távirtdai hivatalnál) gyermekeket szándékozik a ker. miniszterium alkalmazni. A szülők kezesseknek a sürgöny pontos átszolgáltatásáért s a fiuk öltöztetéséért. Naponként 30—50 kor. bért kapnak, s az öltöztetést egy sikkát meg karszalagot. A kik e szolgálatba állani akarnak, a távirtdai hivatalnál jelentkezzenek.

(A hatvan miskolci vasutra nézve.) mint a „P. L.” értesül, már jelentekbe vállalkozók; többi közt Bontoux is ajánlkozik egy társulat élén.

(A sursányi czukorgyár) lövönatu vasutat épít Érsekújvárig, leginkább saját használatára.

Balesetek, elemi csapások.

(Aradon) szept. 13-án megrondító szerencsétlenség történt. A robbantó puskaporgyár légedett s több emberélet lett áldozatává.

(Muraközi Goriscán helységben) f. hó 8-án délutáni órákban tűz ütött ki s mintegy 200 ház lett melléképületeivel együtt a tűz martalékává.

(Nagy tüzvesz) volt szept. 17-én ezstergomgyeji Tokod községben. A helység kocsmáját adták bérbe, s az árverés után mindjárt tűz támadt a kocsmába kocsiszinjében, s 31 házat, gazdasági épületet, 31 gazdának a padlásokan és kertekben lévő gabonáját, s minden takarmányát elhamvasztotta. Egy ott lakó Weisz Henrik nevű német születésű ur, kinek magának és nejeinek jó szívéért már több ízben tapasztalták a falubeliek, 210 ftot adott az inségre jutottaknak.

Mi újság?

(Az országgyűlés) szept. 29-ikén ismét megkezdte ülését. Már a felsőház alelnöke gr. Cziráky János ismétküldte az országgyűlési összehívót szeptember 29-re.

(A képviselőház terms) még nem készült el s így jó ideig az Akadémiában fog üléselni.

(O Felsőháza a királyné) a budai nőegylet krisztinavárosi kisdévodájának 200 frtot adományozott.

(Türr Baján.) Baja felé vivő útjában Türr tábornokot először is Harta helység lakosai üdvözölték, kiknek következő szavakkal felelt: „Kedves polgártársaim! Hazánk derültebb viszonyainak köszönhetően, hogy ily hosszú távollét után szülőföldemre visszatérhetek. Üdvözlétek annál édesebben esik, mert nem mint eszményemmel illető veszem, hanem mint azon eszmék tiszteletét, melyre sokan törekedtek! Igaz ugyan, hogy alkotmányunk még nem gyógyítható be teljesen azon sebeket, mikből édes hazánk oly soká vérvért. Most már azonban rajtunk áll, hogy ezek teljesen beförjjanak. Ha erős és szilárd lesz akarunk: alkotmányos szabadságunkat teljesen, esorbítlanul fogjuk visszaszerezni és ekkor hazánk egy új és jobb lét korszakának küszöbén fog állani.” stb. — Baján partra szálltak a főbíró Kósa Ádám üdvözölte, mire ő megindulás-teljesen válaszolt. A városban éljenző, virágok szóró tömegek közt haladt szállásáig, ott fogadta a város és egyletek képviselőit s a szerb küldötteket, — Demeter Pál lelkes üdvözlétre szép beszédben felelt, melyből a következő jellemző helyeket közöljük: „Midőn nemzetünk a szabadságról harcolt, én, bár távol valék a hazától, ezen harcot mindig részvevő figyelemmel kísértem és mondhatlan fájdalom töltö el keblemet, midőn a bácskai szerb testvér-harc küzdelmeit a hír hozzám is elhozta! Fájtt lelkeimnek e harc, mert tudtam, hogy félreértés okozta a testvér-háborút. Igen polgártársaim: az egyetértést közlünk egy titkos bűjtótagot kéz úz el. Most már okultattunk. A szerb testvérek nem lehetnek elleneik, mert erre nem lehet okuk, midőn őket szabadságunk dvezetésében részesítjük. — Ha nem szünnék meg szabad n ép lenni, akkor szerb és idegen ajku polgártársaink nem lehetnek elleneik, hisz mivelt és nemesszivű ember nem lehet a szabadság ellensége! Annál kevésbé lehet ellenünk a szerb, ki oly hosszú évek során át nem egyszer megmutatta, hogy igaz barátja a magyarnak. Az ópen ma délután nálam tisztelt szerb deputatio szó-

noka is akép nyilatkozott, hogy velünk mindig rokonszenveznek, másrészt beismerték, hogy orszagunk integritását tisztelőnek polgári kötelesség.” Utóbb színházba ment nejevel együtt; onnan a diszlokómára, hol Tóth Kálmán köszöntötte fel, verset is olvasván tisztelettel; itt kijelentette Türr, hogy ne tulajdonítsanak neki politikai missiot, az olasz kormány megbízásából csupán Magyarország terményeinek ösmertetése végett utazik. A fényes bában Türr és neje is tánczoltak csárdást. Elmenetelők előtt ő és neje 620 ftot adtak különféle bajai intézeteknek. Bajáról Konstantinápoly felé vette útját, folytatva az olasz kormány által rábizott kereskedelmi tanulmányokat.

(Egy távirat) jelent meg a szept. 18-diki pesti lapokban a bécsi „Corresp. Bureau” utján, melytől rendesen kapni szokták a táviratokat; már akkor hihetetlennek tetsző hire így hangzott: „Bécs, szept. 18. Egy Turinból szept. 17-éről kelt távirat mondja: Kétségtelen hírek szerint Kosuth szept. 1-én Dieppeben találkozott Stackelberg gróf orosz követével s ettől egyelőre 50,000 frankot vett föl. — Szilágyi Virgil Berlinben van s a porosz kormányval hasonló alkudozásokat folytat. — Erre 19-én este következő távirati czáfolat érkezett: „Turin, szept. 19. Kosuth kijelenti, hogy a bécsi sajtó állítása rágalom; ő soha se volt Dieppeben, Stackelberg grófot sohasem látta s nem is fog soha Oroszországgal, Lengyel- és Magyarország hóhérvárát, minden szabadság örökös ellenségével közösségbe állani. — Szilágyinak sincs töle semmiféle megbízása.”

(Klapka tbnok) táviratilag tudatta az aradi honvéd-egylettel, hogy az elnökséget köszönettel elfogadja s iparkodik fog az egylet körében minélelőbb megjelenni.

(Gr. Bethlen Gergely) menekült hazánkfa, utóbb olasz tábornok, hazakerézett.

(Földváry Károly) honvédezerdes, Olasz-honban a magyar legio parancsnoka, folyó hó 12-ikén Kanizsára érkezett, hol szívélyesen fogadták a volt honvédek.

(Haldozások.) Gr. Bethlen Imre 55 éves korában Pesten elhunyt. — Nagy-Szebenben f. hó 12-dikén hunyt el hosszab szenvedés után Bruckenthal József báró, cs. kir. kamarás, az urakházának élethossziglani tagja, a Lipót-rend lovagja, udv. tanácsos és nyug. orsz. törvényszéki elnök stb. 64 éves korában. Hült tetemei vasárnapon f. hó 15-én tétettek örök nyugalomra a családi sírboltba N.-Szebenben.

(Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatala) jelenti a t. cz. előfizetőknek, hogy a „Magyar szabadságharc” című munka I. füzeté, a képek elkészítése miatt, szeptember végén jelen meg.

Nemzeti színház.

Péntek, szept. 13. „Bánkovec György”. Eredeti szomorujáték 5 felv. Irta Öbernyik Károly. Szombat, szept. 14. „Tévedt nő”. Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Verdi.

Vasárnap, szept. 15. „A kisérlet”. Eredeti népszínmű 3 felv. Irta Szigeti József. Hétfő, szept. 16. „Fox és Pitt”. Színmű 5 felv. Gottschal után németből ford. Szigeti.

Kedd, szept. 17. „Ernani”. Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Verdi.

Szerda, szept. 18. „Fiesco”. Szomorujáték 5 felv. Irta Schiller Fr., ford. Nagy Ignác.

Csütörtök, szept. 19. „A seccilai borbély”. Vig opera 2 felv. Zenéjét szerz. Rossini.

Lapunk mai számához van mellékelve: Földessy Lajos gyümölcsfák s magvak őszi árjegyzéke 2000 példányban, melyek a debreczeni, temesvári, aradi és kassai postai vonalokra küldetnek szét.

Szerkesztői mondanivaló.

— Bakonytői. Azt hittük, a Bakony tövén szebb s illatos virágok is teremnek. Ezek nem használhatók.

— M. Szentgyörgy. K. J. A két közlemény egyike sem elég közérdekű, mert részint már nagyon ismert dolgok, részint olyanok, miket a régiségből föllelelteni nem méltó. Ha kutatásai közben érdekesebbet talál, azt elvárjuk.

— Zelene. B. J. A tárgy érdekes. De az Alhambráról sokkal szebbeket is irtak már, miket lefordítani érdemesebb volna.

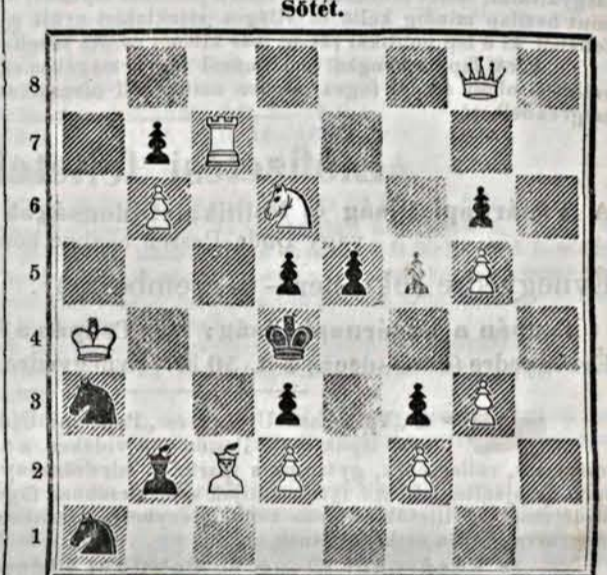
— Miskolcz. N. B. A Rakóczy-féle levél magában sem föltötte érdekes, leírása pedig szembetűnően hibás levén, nem közölhető.

— Pest. P. J. A krajnai népbálladák körül a magyar történelmi vagy mondai tárgyakat, ha kidolgozunk is megfelelő, szivesen vennék. Kérjük, sziveskedjék egy párt megismerkedtetni velünk.

— B. Malvin. A versek egyikében, a „Bicsu az alföldtől” címűben látszik tehetség; de csodáljuk hogy leg-szebb strofájába egy görög szó tévedt. Hát már a leányok is tudnak — görögül?

SAKKJÁTÉK.

408-dik sz. f. — Szirmay Jánostól, (Königgrätzben). Sötét.

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

A 402-dik számú feladvány megfejtése.

(Zagyva Imrétől, Debreczenben.) Világos. Sötét. 1. Bb5-b6 Hc8-b6; 2. Kg8-f7 Fa6-c8; 3. Hg4-f2 tetsz. szer. 4. Vg5-g2 f. d. 6. f. mat.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. Harasztiban: Gr. Festetics Benno. — Pesten: Rakovszky Aladár. — Mátra-Verebélyen: Kohn Dávid. — T. Ujlakon: Lövi Jónás. — Jászkiegyen: Galambos István. — A pesti sakk-kör.

A 403-dik számú feladvány megfejtése.

(Mejer Henriktől, Londonban.) Világos. Sötét. 1. Vc4-h1 Fg8-e6; 2. Vh1-h8 tetsz. szer. 3. Vh8-a8 v. a. f. mat.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. Harasztiban: Gr. Festetics Benno. — Pesten: Rakovszky Aladár. — Mátra-Verebélyen: Kohn Dávid. — T. Ujlakon: Lövi Jónás. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítések. Szajkófalva. H. J. A feladvány nagyon könnyű s a mellett régi eszme. A megfejtések sem sikerültek. — Haraszt. Gr. E. B. De mi történetek a 406-ik feladványban, ha a második lépésre V. f8-d6-ra megy. — Veszprém. F. J. A 405-dik feladványban a második húzás ellen sokféle védelem lehetséges.

TARTALOM.

Türr István (arckép). — Kecskés Jóska. — II. Rákóczy György fejedelem megválasztása és beigtatása (folytatás). — A tátrafűtési zúgó (képpel). — Spanyolországi képek (két képpel). — A korall-halászat (képpel). — A Bakony régészetehez. — Az eperjesi kollegium kétszázados örömmünnepe. — Egyveleg. — Tárház: Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Közüntézetek, egyletek. — Közeledés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felölő szerkesztő: Nagy Miklós.

HETI-NAPTÁR.

Hónapi-és hetinap	Katholikus és protestáns naptár	Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	N a p			H o l d		
				hossza	kél	nyug.	hossza	kél	nyug.
22 Vasár.	F 15 Móríc vt	F 14 Móríc	10 A 14 Menod.	Elul, Ros.	f. p. a. p. a. p.	f. p. a. p. a. p.	f. p. a. p. a. p.	f. p. a. p. a. p.	
23 Hétfő	Tekla, Linus	Tekla	11 Teodóra	23 Sára	178 57 5 47 5 57	106 23 regg.	2 33	2 33	
24 Kedd	Gellért pk. vt.	Gellért	12 Autonon	24 Szűza	179 55 5 48 5 55	120 39 0 16	3 21	3 21	
25 Szerda	Kleofás vért.	Farkas	13 Kornél	25 Sára	180 54 5 49 5 54	134 54 1 26	4 4	4 4	
26 Csüt.	Cziprián, Justina	Nilus	14 Sz. ker. felm.	26 Csüt.	181 53 5 50 5 52	149 5 2 27	4 39	4 39	
27 Péntek	Kozma Demjén	Kozma Damj.	15 Nicetas	27 [HimWaz]	182 52 5 51 5 50	163 8 3 50	5 13	5 13	
28 Szom.	Venczel kir.	Venczel	16 Euphemia	28 Sz. Niz.	183 51 5 53 5 48	176 59 5 1	5 45	5 45	
				29 S. Waz.	184 50 5 54 5 46	190 37 6 12	6 13	6 13	

Hold változásai. Ujhold szombaton, 28-án, 0 óra 58 perczkor reggel.

Legolcsóbb ujság képekkel a magyar nép számára!

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„JÓ BARÁT”

KÉPES UJSÁGRA.

(Egész évre 2 forint.)

A magyar emberben mindig megvolt az a vágy, hogy kívánt okulni, tapasztalni, saját és mások tapasztalatai által bölcsébb lenni. Nem is volna életrevaló; nem is tudott volna fennmaradni oly sok száz esztendőn keresztül, annyi ellenséges támadás, annyi sorscsapás közt, ha ez a jóra való tulajdonsága meg nem lett volna.

Most és ezután még nagyobb szükségünk van eme tulajdonságunk ápolására, mint eddig, mert sokkal gyorsabban, sokkal mesterségesebben halad az élet; a ki meg akar birkozni vele, össze kell fognia mind a tizet. Minden nap, minden perc fedez fel valami újat, a mit addig nem tudtunk; a minék tudására szükségünk van.

Legpontosabb értesítő s egyszersmind kellemesen tanácsadó jó barát egy jó ujság, minőt mi szándékozunk nyújtani.

A „Jó Barát” kéthetenként fölkeresi a magyar közönséget, szép képekben ismertetve a hazai és más országok nevezetes embereit; más érdekes képek is lesznek ujságunkban: történetek, állatok, helységek s többféle képei. Mindezekről meg is írjuk a szükséges tudnivalókat érthetőleg, világosan, hogy a ki lapunkat pontosan olvassa, tudjon oly sokat a világ folyása felül, mintha egész életében folyvást utaznék egyik helyről a másra.

Erdekes, szivderítő, lélekemelő elbeszéléseket és verseket is közlünk a nyugalom idejének gyönyörködtetésére. Mert Isten úgy teremtette az emberi lelket, hogy a munka után megkívánja a mulatságot.

És mindenekfelett nagy gondot fordítunk arra, hogy a mi országunkban történik, az összeséget érdeklő, mindazt mondjuk el pontosan.

Mert egy oly ország polgárának, a kinek ügyeit saját maga által választott képviselői, hivatalnokai intézik. — szükség tudni róla, hogy az ő nevében, az ő javára vagy kárára válható intézkedések miben állanak. Illő is, szükséges is, hogy az ország polgára ha vérvél és keserves szeméremyével járul az ország terheinek fedezésére, — tudja és ítéljen felőle: kik és miként kezelik az ő verejtékéből és véréből nyert adót.

Mi ebben a mi ujságunkban mindezek fölül értesíteni fogjuk olvasóinkat pontosan és igazi barátsággal, úgy hogy jónak előtte nem mondunk

semmit, csak a mit ránézve igazán jónak ítélünk, ha pedig a magyar nép érdekében károsnak tartunk valamit, arra figyelemzetünk nyíltan és bátran bárkit, a leghatalmasabbat is.

Ennek az ujságnak az a célja, hogy nőjön össze szorosán a magyar nép lelkével s legyen annak hű társa jóban és rosszban.

Ezért föl is kérjük olvasóinkat, folyamodjanak hozzánk teljes bizalommal, ha valami felől tájékozni kívánják magukat, vagy valami hasznos tapasztalatokat másoknak is tudtára adni, vagy valami méltatlan bántalmat, keserves sorscsapást elpanaszolni akarnak.

Hogy lapunk valóban minden olvasni tudó magyarhoz eljuthasson, oly olcsóra tettük árát, a mennyi mindenkitől, a legszegényebbtől is kitelik:

Egész esztendőre 2 forint.

Félesztendőre 1 „

Megjelenik a „Jó Barát,” a jelen év október elején kezdve, minden hónapban kétszer: 1-én és 16-án, sok díszes képpel és 32 oldalra terjedő tartalommal.

Az előfizetési pénzeket a „Jó Barát” kiadó-hivatalába, egyetem-utca 4-ik szám kell küldeni.

A ki tiz előfizetőt küld be, annak tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A legtöbb előfizetőt gyűjtőnek kedveskedünk egy 25 kötetből álló kis könyvtárral.

U. I. A t. c. egyházi és világi előjárásokat, kik a nép javát igazán szívőkön viselik, tiszteletteljesen fölkerjük a magyar nép érdekében működő vállalatunk pártolására.

A népek legnagyobb jótéveje az, a ki szellemét igyekszik mívelni, hogy ítélhessen és javíthasson helyzetén. Bizony az országunk is az a legjobb polgára, a ki legtöbbet tesz rá, hogy a nép összesége a polgári jogok magasztosságának értésére és mentől tökéletesebb betöltésére emelkedjék.

Pest, 1867. szeptember hóban.

HECKENAST GUSZTÁV

laptulajdonos.

(1-3)

RÉTHI LAJOS

szerkesztő.

Ötödik kiadás.
(magyar nyelven második.)

A nemi élet titkai s veszélyei.

Értekezések nemzés-, terhesség-, szülés-, magamlás-, székör-, fehérfolyás-, közülségi tisztetlenség-, női magtalanságról stb., ez utóbbi betegségek ok- és gyógymódjaival.

Függelékkel a bujakori ragályzástól és Dr. Rodet, lyoni orvos

ragályelleni legbiztosabb óvszeréről,

a férfi és női ivarszerek bonctani ábrával.

Ára: 1 ujforint.

Postán megküldve 10 krral több; utóvétellel 30 kr. több.

Megrendelhető szerzőtől következő ozim alatt:

Dr. Eiber V. P.
Pestben József-utca 66-ik számú 2178 (12-12) száj házában.

Birka eladás.

59 db. kos, mely közt 19 db. fiatal, 40 db. üvegebb hágtásra alkalmas, valamint 952 db. tenyésztésre való anyabirka, **Pusztai-Kegyei** eladandó.

Bővebb tudóstást nyerhetni **Török-Szent-Miklóson, Herkl Karoly** tisztartó úrnál.

2243 (2-3)

Biztos és gyors megölése patkányok s egereknek.

egy cs. kór. kiz. szab. patkány- és eger-irtó-szerrel gyermekeknek.

Egy darab ára 50 kr. a. é.

PESTEN: Török József gyógyszerész úrnál, király-utca 7-ik sz. u. Besztercebányán: Gölner H. — Brassóban: Gyertyánfy és fia — Csáktornyan: Káráz A. — Eperjesen: Zsember J. — Eszéken: Deszátly István. — Győrött: Lehner F. — Jassenovában: Deolovits J. — Kassán: Novelly A. — Keszthelyen: Wünsch F. — Kolozsvárt: Wolf J. — Lugoson: Kromler S. — N.-Beeskereken: Nudelkovits. — Pápan: Bermüller — Pozsonyban: Scherz Fülöp. — Segesvárt: Teutsch J. B. — Sopronban: Pachhofer L. — Tisza-Ujlakon: Roth J. — Ujvidéken: Schreiber F. — Varsádon: Dr. Halter A. — Venczén: Besz K. J. uraknál.

A középdunai gőzhajó-társaság t. részvényeseihez.

A középdunai gőzhajó-társulat igazgatósága a t. választmány határozata folytán ezenel közhírré teszi, miszerint az eddig kiszolgáltatott ideiglenes nyugtáknak részvényekkel való beváltását folyó évi szeptember 15-től bezárólag folyó évi október 15-ig fogja eszközölni irodai helyiségében (Pesten, Feldnavor 2. szám, 2. emelet.) Szabály szerű forgatmányt nyújtó nyugtáknak elomutatói, saját nevékre állíthatják ki a részvényeket. Az átvevők az átvetelnél a bélyegdíjt kifizetni kötelesek. — Kik a kitett napig részvényeiket a késedelmi kamatokkal együtt teljesen befizetni elmulasztják, azoknak eddigi befizetési a társulati pénztár javára esnek, s a részvényesek közül kizárólag részvényeik a társulat tulajdonjává válnak.

Az eddig semmit nem törlesztett aláíróktól a befizetés többé nem fogadtatik el.

Pest, augusztus 28-án 1867.

2230 (3-3)

Az igazgatóság.

ROB-LAFECTEUR

Franczia-, Osztrák-, Oroszország- és Belgiumban egyedül elismert tulajdonságairól kellő felvilágosítást nyújt a minden könyv-árusnál és ügynöknél kapható ily ozimú röpirat: „Brochure über die vegetabilische Heilmethode des Dr. Boyveau-Lafecteur.”

A Rob-Lafecteur, melynek hathatósága csaknem évszázad óta el van ismerve — vértisztító növényi szörp, mert könnyen emészthető és izlére nézve igen kellemes. Ezen Rob a borbetegségek, valamint általában a megromlott nedvek és vér által előidézett bajok gyógyítására, minden ország legelső orvosai által a legjobban ajánljatik.

A szárazgyökérből készült használt szörpöt (Syrup Sassaparilla) stb. messze fölülmulja, s egyszersmind helyettesíti a halomajolajat (Leberthran), az antiscorbutionis szörpöt, valamint a hamlibagot is (Jod-Kalium).

E vértisztító növényi szörp csak akkor valódi, ha ezen aláírással van ellátva: „Girardeau de St. Gervais.” Alaposan az rövid idő alatt minden egyéb merkurialis anyagok használata nélkül, gyógyít újabb és elévült ragályos nyavalyákat.

Kapható **PESTEN: Török József** gyógyszerész úrnál a király-utczában 7. sz. **BUDÁN: Bakats L. V.** udvari gyógyszer-társában **TEMESVÁROTT: Pecher J. E.**

A központi raktár létezik Párisban, dr. Girardeau de St. Gervais-nél, rue Richer, Nro. 12. — Hamisítások ellen óvás tétetik. Minden előforduló esetekben a szöveg elkérendő, melylyel a dugasz borítva van, és melyen az aláírás: Girardeau de St. Gervais található.

2231 (3-12)

Pest, szeptember 29-én 1867.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupán Politkai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságokk illetőleg: Egy, négyzer hasábzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krra, háromsori vagy többesliri igtatásnál csak 7 krra számíttatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Hécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Hassenstein és Vogler, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj küllő minden igtatás után 30 ukr.

Almási Balogh Pál.

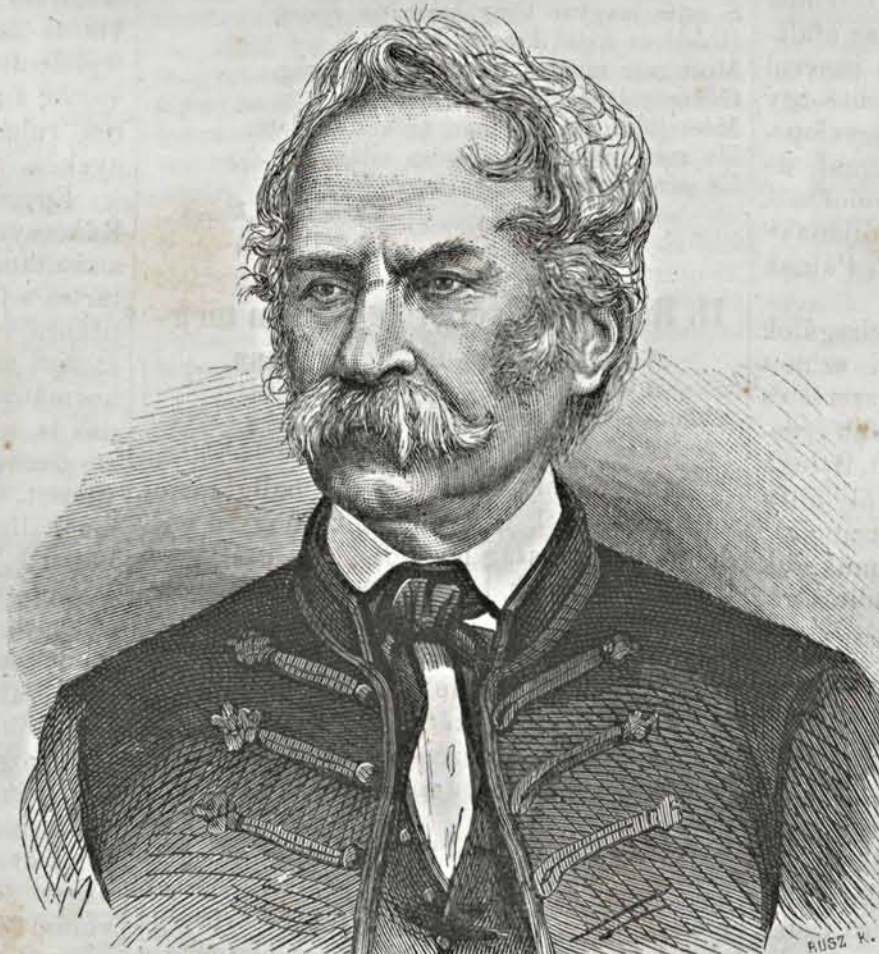
(1794—1867.)

A főváros orvosi és társadalmi köreit, a magyar tud. akademiát s általában a magyar tudományos világot nagy veszteség érte közelebbről Almási Balogh Pál elhunytában. Bár magas életkort érve, de testi és lelki erejének még egész teljével birva, elhunyt a mily váratlanul, épen oly sajnosan is érinté nemcsak ismerőit, de a tudományosság minden barátját, közel és távolban. S midőn az elhunyt iránt viseltető tiszteletünknek azzal adjuk jelét, hogy bár lapunk 1858-dik évi folyamában életrajza s egy régi arcképe már közölve volt, most új és sikerült arcképet közöljünk s életrajza legfőbb vonásait kiegészítve terjesztjük olvasóink elé, — azt hisszük, közhajtásnak felelünk meg ezáltal.

bizalmat kezdte érezni, mi utóbb a legerősebb meggyőződés erejére érlelődött. És azájába visszatérve 1826-ban, azóta folyvást a hasonszenvi gyógymód rendíthetetlen híve maradt, és e tannak mind az elméletben, mind a gyakorlatban, nem egy új hivat s nem egy szép diadalt szerzett.

Orvosi gyakorlata egyre nagyobbodott; a legkitünőbb családok tisztelték meg bizalmukkal; ő volt többi közt gr. Széchenyi Istvánnak is házi orvosa, házi barátja, ki a nagy hazafit, midőn 1848 szeptemberében

megtámadást, mondhatjuk üldözést szenvedett s vert vissza, és egy élénk tudományos eszmecserének lön közpöntje. A másik mező, melyen működött, a nyelvészeti volt, s számos idevágó dolgozatai és fejtegetései folytán, már az akademia megalakulásakor (1830), annak levelező, 1835-ben pedig rendes tagjává választatott. E minőségében volt megbizva a „Tudománytár” szerkesztésével is, mit több éven át ernyedetlen szorgalommal s ügyszeretettel folytatott. Azonban a tudományak mind több és több ágaiban

ALMASI BALOGH PÁL.

Almási Balogh Pál 1794-ben született Borsodmegyében, N.-Barczán, nemes családból. Már gyermek- s ifjúkorában ritka tehetségeknél adta jelét, midőn alsóbb iskoláit Rimaszombatban, a felsőbbeket Sáros-Patakon és Késmárkon folytatta s végezte; ez utóbbi helyen a jogot hallgatta a nagyhirű Adorján tanártól, de a tudomány ez ága iránt nem nagy rokonszenvet érzett. Kötelezett tantárgyain kívül különösen nyelvismeret szerzésében szorgalmatoskodott, még az iskolában magáévá tette a németet, francziát és olaszt, s megismerkedett e három irodalommal is, sőt Patakra tanulmányai befejezése végett visszatérve, ott az angollal is, mind fáradhatlan magán-szorgalom által.

1817-ben Pestre jött s az orvosi tudományokra szentelvén magát, kitünő sikerrel végezte a tanulmányait és 1822-ben orvostudorrá avattatott. Pár évi gyakorlat után, terjedtebb tapasztalatokat szerzendő magának, beutazta Németországot, mindenütt keresve az egyetemeket és kórházakat. Ez utjában ismerkedett meg a hasonszenvi gyógymód alapelveivel is, s azok iránt csakhamar nagy

szerecsentlen elmeháború kiüött, Döblingbe kísérté.

De még nagyobb volt hatása az irodalom és tudomány terén; és pedig két irányban. Egyik a hasonszenvi gyógymód tudományos vitatása, mely ügyben számos elméleti vitát s polemikát folytatott, tömérdek

szerecsentlen elmeháború kiüött, Döblingbe kísérté. De még nagyobb volt hatása az irodalom és tudomány terén; és pedig két irányban. Egyik a hasonszenvi gyógymód tudományos vitatása, mely ügyben számos elméleti vitát s polemikát folytatott, tömérdek

Még többet tett társadalmi úton akademiánk érdekében, melynek javát kiválóan